

27

1914. 27. sz.

A Társaság

4

KARÁCSONYI MADONNA

Szócs Jenőné festménye.

BRACHFELD F.

Ő császári és apostoli királyi
felsége kamarai szállító. **
Csász. és kir. udvari szállító

Beérkezett újdonságok!

Férfi színes ingszövetek,

eső- és utcai felöltők.

Legújabb szabású öltö-

nyők, télikabátok, stb. mérték után.

Budapest, Dorottya-u. 1. Gizella-tér sarok

MŰASZTALOSOK SZÖVETKEZETE

MINT AZ O. K. H. TAGJA.

IPARMŰVÉSZETI
LAKÁSBERENDE-
ZÉSI VÁLLALAT
PERMANENS KI-
ÁLLÍTÁS 40-45
MINTASZOBÁVAL

BUDAPEST, IV., KRISTÓF-TÉR 2

A felséges kir. család több tagjának, ugyszinte a leg-
magasabb hatóságok, előljáróságok, intézetek stb. szál-
lítója,

KAUCSUK ÉS FÉMBÉLYEGZŐGYÁR
VÉSŐ-MŰINTÉZET ÉS KÖNYVNYOMDA

TINTNER J. E. BUDAPEST
IV., KIGYÓ-TÉR 5. :: TELEFON: 70-66

Rácz Dániel

*Budapest,
IV., Kigyó-utca 2.*

LOHR MÁRIA · KRONFUSZ

Gyár és fő-üzlet: Budapest,
VIII., Baross-utca
85.

A főváros első és legrégebb
csipketisztító-, vegytisztító és
kelmefestőgyári intézete ala-
pítva 1867. évben

Telefon József 2-37
Fiókok: II., Fő-utca
27., IV., Eskü-ut 6,
Kecskeméti-utca 14,
VI., Andrassy-ut 16,
VI., Teréz-körut 39
V., Harmincad-u. 4,
VIII., József-körut 2

HECKENAST GUSZTÁV

ZONGORATERMEI

Budapest, Gizella-tér 2

DÖRR
IBACH
WERNER

ZONGORÁK

egyedüli képviselte.

Alapított
1866.

Karácsonyi és ujévi ajándékok

nagy választékban pipere
és illatszerekben kapható

LUX MIHÁLY

* főhercegi kamarai szállítónál *

IV., Múzeum-körut 5. * Telefon 6-72

A Járáság

SZÉPIRODALMI HETILAP

A PARK-KLUB, AZ URI-KLUB, A GOLF-KLUB ÉS A MAGYAR UNIO-KLUB HIVATALOS LAPJA

FŐSZERKESZTŐ: DOBAY ISTVÁN DR. – TÁRSSZERKESZTŐ: SZÉNÁSY SÁNDOR DR. EGYETEMI MAGÁNTANÁR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, RITZ-SZÁLLÓ – TELEFONSZÁM: 60-88.

I. évf.
27-ik szám.

Előfizetési árak: egy évre 18 kor., félévre 10 kor., negyedévre 5 kor. Egyes szám ára 40 fill.

Budapest,
1914 dec. 24.

A MIT A HÁBORU EL NEM PUSZTÍTHAT.

gy hét előtt az ellenséges sereg kezében volt Szent Egyedbártfai remek temploma; s a böm-bőlő ágyuk alig husz kilométernyire voltak Eperjestől, alig ötven kilométernyire Kassától, Felsőmagyarország eme félezredéves két kulturkőz-pontjától. Mi lett a bártfai templomból és muzeumból? Mivé lesz eshetőleg Eperjes főtemploma és számos renaissance=emléke? Mivé lesz a kassai Szent Erzsébet=székesegyház, a gótikus műépítésnek az egész világon számot tevő remeke? Mi történik oltáraival, Rákóczi sirjával, Rákóczi muzeumával?

Ezek a kérdések foglalkoztattak bennünket e hó elején, kik szeretjük eme tájat, ennek multját, hagyományait s kulturában gazdag multja alatt felhalmozott műkincseit.

Az aggódo kérdésekre nem tudunk feleletet adni. De kérdés nyomán kérdés fakadt s ezen újabb kérdések között olyan is találkozott, melyre bátorító; biztos feleletünk is van.

Ilyen kérdés az, hogy mit nem pusztít el a háboru, melynek nyomában vér fakad, élet, vagyon, épület, műremek egyaránt tönkremegy.

Tehát mi nem megy tönkre, mit nem pusztít el a háboru?

Azokat a szellemi, lelki értékeket, melyeknek ismerete és megbecsülése a karácsonyi misztériumban gyökeredzik.

Nem pusztul el a háboruban a halhatatlan lélek; ezt sem kard, sem golyó, sem ekrazit meg nem semmisítheti. Nem pusztult el a harctéren elesett vagy a kórházakban kiszenvedett hőseink lelke sem. A lélek él és élni fog örökké.

Nem pusztul el a lélek erkölcsi díszje és érdeme. Semmit sem viszünk át ezen életből a tulvilágra, mint halhatatlan lelkünket s lelkünknek erkölcsi beszámítás alá eső cselekedeteit. Nem pusztul tehát el a háboru tüzében sem a lélek érdeme,

nem hervad el az erény semmi virága; a srapel tüze sem képes felperzselni a lélek egyetlen rózsáját, ibolyáját, liliomát.

Nem pusztul el a háboruban a nemzet életereje, hacsak maga a nemzet nem pusztítja el önmagában saját büne által.

Elveszhet a vagyon; de nem kell elvesznie a szorgalomnak és takarékoságnak, mely mindent visszaszerezhet.

Elveszhet a háboruban maga az ország és a szabadság, de nem kell elvesznie a reménynek, a törekvésnek visszaszerzésére.

Eléghetnek könyvtáraink, de nem kell kiégnie lelkünkben a tudomány szeretetének, mely a könyveket újra és talán jobban is megírja.

Romba dülhetnek műremekeink és kiürülhetnek muzeumaink; de nem kell kialudnia szivünkben az isteni szikrának, mely újabb és szebb remekeket alkot.

A külső ellenség, a golyó, a tűz, a vandallizmus sokat elpusztíthat; de nem pusztíthatja el azt a gyökeret, melyből multunk minden dicsősége és jelenünk minden kincse szebben és gazdagabban újra kihajthat.

Ezt a gyökeret csak az ember, csak a nemzet maga pusztíthatja el, ha megmérgezi lelkét a bűnnel, ha eltompítja eszét, elsenyveszti idegét az alkohollal.

A nemzet, melyet az ellenség tiport el, feltámadhat, mert van hozzá erős karja és tiszta agyveleje; a nemzet, melyet az alkohol győzött le, fel nem támadhat, mert az alkohol tönkretette a feltámadás eszközeit.

Az Istenember bethlehemi jászolánál fogadd meg tehát, édes nemzetem, hogy diadalmasan akarod megvívni mindkét harcot, mely előtt állasz és hogy nem fogod önkezded által tönkretenni ama kincseidet, melyeket a háboru el nem pusztíthat.

Dr. Fischer-Colbrie Ágost
kassai püspök.

AZ OLASZ NÉPHANGULAT.

Irta WLASSICS GYÜLA.

Valamikor egyik semleges állam felelős államférfia arra a kérdésre, hogy miért nem hagynak fel a semlegességgel ezeket a jelentős szavakat mondta:

»Én nemzetem közhangulata ellen tudok politikát folytatni, de nem tudok háborút viselni.« Ennek a velős mondatnak igazságához alig férhet kétség. Ezért van nagy értéke az oly szövetségnek, melyet a népek közhangulata teremt és tart fenn. De sokszor téved is a szenvedélyektől, a lázálmodtól átítatott néplélek. A közhangulat sokszor nem az ész, az »államraison« parancsára hallgat — de az érzés szentimentalizmusának rabja. Nem ritkán meg nem engedett sőt egyenesen visszataszító eszközökkel sikerül legalább a közhangulat egyrésztének félrevezetése is. Az eltévelyedett közhangulat gyógyítására nemcsak annak a nemzetnek államférfiai vannak kötelezve, kik felelősek hazájuk sorsáért, de kötelezve vannak azok az államok is, melyeknek külpolitikai céljai parancsolólag szükségessé teszik annak az államnak szövetségét, melynek közhangulatát akár a szentimentalizmus akár a tiltott eszközök vására vagy mindkettő együttesen rontotta meg. Ily államoknál az elsőrangú diplomáciai képviselőt nélkülözhetetlen. Oly diplomatai képviselőt mely képes arra, hogy diadalra vihessen az ész szavát és eloszlasson minden félreértést, minden félremagyarázást. A néplélekben megfogamzott világnézet nem könnyen változtatható meg. De én azt hiszem, hogy a néplélek világnézetein is bizonyos kérlelhetlen törvények uralkodnak. A néplélek szemeit is föl lehet nyitni. Azzal is meg lehet értetni — mit kíván a nagy nemzeti érdek, a történelmi hivatás. Semmi kétség, hogy Itália vezető felelős államférfiai és legkomolyabb gondolkozói át vannak hatva attól a politikai eszmétől, hogy Itáliát minden érdeke a középeurópai két nagyhatalomhoz való csatlakozásra utalja. Az éleslátású Crispitől — egész Salandráig ezt a külpolitikai irányt szolgálják. Itália évtizedek óta a hármasszövetségben ki is tart. Nem gondolt sem Algesirasban, sem a tripoliszi expedíció, sem a híres racionigi-i találkozás alkalmával arra, hogy a szövetségből kilépjen. Azt a legendát, hogy Itália Algesirasban cserbenhagyta volna a német-osztrák-magyar politikát, régen megcáfolták. A fontos, életbevágó kérdésekben Itália ott is mindig velünk tartott. Most a nagy világháboruban szigorúan semleges. Ez az, a mi különösen a háboru kezdetén úgy a német, mint az osztrák és magyar közvéleményben némi nyugtalanságot keltett. Ugy a német birodalomban, mint nálunk a hármasszövetségről a nézetek a nagyközönségben úgy alakultak ki, hogy ez oly véd- és dac-szövetség, mely ha háboruba keveredünk: Itália fegyverrel áll mellettünk. Arra, hogy ezek a nézetek a mi közvéleményünkben ne így alakuljanak ki: nem történt, de talán meg nem is történhetett a béke idején a kellő kitanítás. Itáliában ellenben a nagyközönség a hármasszövetséget nem úgy értelmezte, hogy Itália az adott esetben mellettünk háborúra volna kötelezve. Ezért az olasz nép-

hangulatban a legkinosabb meglepetést szülte, hogy a Spree és Duna partján a közös szövetség alapján olasz fegyverbeavatkozást várnak. Innen magyarázható meg a sok félreértés és hangzavar.

A szerződések hiteles szövegét nem ismerjük — de úgy látszik, hogy a szerződés szövege Itáliára nézve az eddigi eseményekben casus foederis-t nem állapít meg. A szövetség lényege az, hogy mind a három hatalom a szövetség következtében arra van kötelezve, hogy az *ellenfél oldalára ne álljon*. Ez lebeghetett Bismarck szeméi előtt, midőn azt mondta: „Nekem elég, ha egy olasz káplár egy olasz zászlóval és egy dobossal mellettünk áll nyugat, azaz: Franciaország felé és nem kelet, azaz: Ausztria-Magyarország ellen fordulva.“ Semmi kétség, hogy minden politikai szövetségnek és így a hármasszövetségnek teljes értéke is csak komoly időkben próbálható ki. De nem szabad kételkednünk, hogy ha békében a hármasszövetséget csaknem szétörhethetetlen kontinentális politikai érdekek fűzték össze, akkor a mostani nagy világháboruban is számot vetett Itália azzal, hogy az ő közép-tengeri és északafrikai uralmában minő életbevágó érdekek csatolják a középeurópai hatalmakhoz. Itália kormánya ragaszkodik is a hármasszövetséghez. Csak a »casus foederis«-t a mai világháboruban még nem látja bekövetkezettnek. A »casus foederis« nélkül való beavatkozás szükségességét pedig saját nemzeti és világpolitikai érdekeinek mérlegébe teszi. De hogy ezeket a nagy érdekeket mostani magatartásával szolgálja-e helyesen: erre a felelet más lapra tartozik.

Az előtt azonban nem szabad szemet hunynunk, hogy az olasz közhangulat népgyűléseken, sajtóban, irodalomban sokszor igen hevesen tör ki ellenünk. Legjelentékenyebb folyóiratában (»Antologia«) nemrég olvastam a »Finis Germaniae« című cikket és valamivel előbb a »Nagy Románia« címen egy másikat, melyekben minket a szövetséges társak oly módon kezelnek, mint a legnagyobb ellenségeket.

Az olasz néphangulatnak megváltoztatása mindenestre igen kívánatos, ha Itália a hármasszövetségben ismeri fel boldogulásának további útjait. Itáliának nem szabad elfelejtenie, a mit egyik legjelentékenyebb diplomataja, Nigra mondott: »Itáliának vagy a két középeurópai hatalom hű szövetségésének kell lenni, vagy határozott ellenségének.«

Nagyon sajnálatraméltó, hogy az olasz vezérlő államférfiak nem követik Bismarck példáját és nem intéznek Ausztria olasz nyelvű polgáraihoz oly szózatot, mint Bismarck intézett a kettős monarchia németjeihez, ki azt követelte, hogy a kettős monarchiában élő németek dobják félre a német birodalmi kacérkodást és legyenek Ausztria és Magyarország hű polgárai. Ez a bátor, férfias tett volna a leghatályosabb szer az olasz irredentizmus ama súlyos eltévelyedése ellen, mely a faj- és nyelvközösség címén akar Ausztria »Trentino«-jához jutni, tehát oly jogcímen, melynek alapján Európa minden államát szét lehetne bontani. Azt a gondolatot, hogy az olasz államférfiak nem követik Bismarck példáját, talán más szavakkal, de lényegében nem kisebb

A háboru földönfutói.

Balogh Rudolf felv.

államférfiu hirdeti, mint Bülow herceg. Hirdeti abban a tanulmányában, mit a német külpolitikáról irt és a melyet másutt (Budapesti Szemle decemberi füzet) behatóan tárgyaltam. Ugyancsak Bülow sajnálkozik azon, hogy a történelmi reminiscenciák miatt az olasz népben felgyülemlett Ausztria=ellenes gyűlölet szításában az olasz sajtó, irodalom, költészet, színház is a legtevékenyebben vesz részt. Bülow herceg ennek a sajnálkozásának bizonyára sokszor adott kifejezést olasz barátai előtt is, abban a klasszikus hagyományokkal telített légkörben, mely a »Villa Malta«-t betölti, hol már öt éve éli azokat a napokat, melyekre igazán ráillik az »Otium cum dignitate.«

Bizonyára sokszor kifejtette itt Bülow azt is, hogy Itália a hármasszövetségben ért el hatalmas gazdasági felvirágzást, a hármasszövetség biztosította és fogja részére biztosítani jövőre is a középtengeri hatalmat, a hármasszövetség segítségével jutott Tripoliszhoz és juthat még ennél is szélesebb keretű gyarmati hatalomhoz.

Ha most a háboru alatt a »Palazzo Caffarelli« (német követségi palota) gondjaival cseréli föl az ő nemes óciumát, bizonyára ő tudja, ő érzi a legélénkebben, hogy az olasz néplélekhez csak a diplomáciai érintkezés utja nem vezet. Bizonyára ő örülne Olaszországot igazán

szerető lelke mélyéből, ha az olasz sajtó és publicisztikai irodalom föltárná és népszerűvé tenné azoknak az ész parancsát követő bölcs olasz államférfiaknak tanítását, kiknek meggyőződése az, hogy Itáliát létérdeke, jövő nagysága csatolja az Európa közepén élő nagyhatalmakhoz. Nekünk sem volna szabad arról megelégednünk és első sorban a legtekintélyesebb magyar államférfiak tehetnének itt nagy szolgálatot, mert ha a történelmi reminiscenciák izgatják is az olasz néplélek a régi Ausztria ellen — a magyar államférfiak a siker kilátásával magarázhatnák meg Itália népének, hogy a kettős monarchia már többé nem a régi Ausztria, a maga centralistikus birodalmi politikájával, hanem két független szabad állam dualisztikus szövetsége. A néplélek szívét talán egyszerre ez sem dobbantaná meg — de az ész szava, ha azt Itália és a két szövetséges állam legjobbjai komolyan, következetesen és kitartóan hirdetik, mély nyomokat hagyna a néplélek világnézetén. Barrére és Rodd diplomata urak kétségkívül erős tehetségük tekintélyével, de az előttük jól ismert publicistika és zsornalizmus dinamikájával izgatják ellenünk az olasz néplélek. Hatalmasabb ellensúlyt ezen diplomaták és működésük ellen a német birodalom alig állíthatott mint Bülow herceg kimagasló egyéniségét. Ő nemcsak diplomata, de az államférfiak és a

szajoli Fejér Elek cs. és kir. kamarás, kapitány a jász-kun huszár-
ezredben, a galíciai Tymbark melletti ütközetben december 11-én
hősi halált halt.

fényes tehetségű publicisták legjavából való, Bülownak az olasz társadalom minden rétegére kiható összeköttetései is vannak. Nemcsak az olasz udvari miliőt, kormányt, parlamenti és politikai életet ismeri, de az olasz irodalmi tudományos és közgazdasági világban is otthonos. Neje született olasz hercegnő — ki mostoha leánya az egykori nagy olasz államférfinak, Minghettinek. Bülowot a rómaiak a maguk polgárul tekintik. Ha Barrére és Rodd uraknak minden erőlködésük dacára nem sikerült eddig Itáliát a korrekt semlegességből az entente hatalmakhoz áterelni, még kevésbé fog az sikerülni ezentul. Sőt erősen bizhatunk, hogy Bülow lángesze nemcsak a további barátságos diplomáciai viszony megerősítésében fog megnyilvánulni, de hatása lesz annak az olasz nép közhangulatának átalakulására is. Rendkívül szerencsés gondolatnak tartjuk, hogy a német birodalom ma élő egyik legnagyobb államférfiát helyezte a legnehezebb diplomáciai állásra, mert ezzel nemcsak annak adott kifejezést, mily nagyra értékeli az Itáliával fentartandó zavartalan barátságot — de követendő példát is mutatott más államoknak is arra, hogy különösen *nagy történelmi időkben csak történelmi nevű államférfiak* tölthetik be a legnehezebb diplomáciai feladatokat.

Erről nagyon érdemes volna tovább gondolkodni. . .

NAGY IDŐBEN.

— Kis leányomnak. —

Gondtalan és boldog kis gyermekkoromban
Sokszor mondott apám egy-egy szép mesét,
Legnagyobb gyönyörrel hallgattam azonban,
Hogyha negyvennyolcraól lelkesen regélt.
— Oh, hogy csüngtem szaván beszédes ajkának, —
S végeztéül mindig intve szólt nekem:
— Hős védelmezőit a szent szabadságnak,
Oh, tiszteljed s áldjad, édes gyermekem!

Akkor is nagy idők íhlették hazánkat,
És a sorsa fordult egy véres tusán,
Mikor szabadságunk újra vérből sarjadt,
Hosszu és gyötrelmes, bus rabság után.
És láttam sok béna, csonka, bus katonát,
Kik tengődve éltek koldus kenyéren . . .
— Lásd, ezek parancsra védték más hatalmát,
Ámde hősök voltak, édes gyermekem!

. . . S változtak az idők, mint az évek multak,
Magszürkült a világ, meg a lélek is,
A hős félistenek lassankint ritkultak
S halványult a multnak még emléke is.
Mikor te eszméltél, már csak versben zengett
Honfiáldozásunk egy-egy ünnepen . . .
Kis szíved megérté és meg is könyezted
A hős vértanukat, édes gyermekem!

Ime, most megértünk oly rémes időket,
Mikor egész világ viv ádáz csatát,
És e szörnyű vészben te csupán azt érted,
Hogy katonák mennek s zengnek szép danát.
De abból, hogy dalos, zajos bucsuzásra
Sóhaj kel és könnycsepp ég a szemeken,
Megérzed, hogy boru s vész jött a hazára . . .
Imádkozzál érte, édes gyermekem!

És megélted azt is, hogy akik dalolva
Mentek el a harcba, vigan, gondtalan —
Megsebezve, busan térnek onnan vissza,
Hol a dicsőségnek véres utja van.
Mig szánod ezeket, sirasd meg azokat,
Akkor ott haltak a csatatereken,
És hídd, hogy vérükből majd diadal fakad . . .
Mert velünk az Isten, édes gyermekem!

E szörnyű viharban, mely bennünk rémitget,
Te csak huzódjál meg, mint szelid virág,
Mely — bármint duljon is a zordon fergeteg, —
Csak ontja harmatos, édes illatát.
S nem lát mást belőle, csak a levelet, mit
A vihar sodor el hozzá tépetten . . .
— A véres harcoknak sebesült hőseit
Köszönts halás szívvél, édes gyermekem!

Rábai Zsigmond.

**BRITANNIA
SZÁLLODA**
TÉLIKERT-ÉTERME
Budapest, Teréz-körut 39.

Zamatos magyar konyha. — Az elő-
kelő társaság kedvenc helye. — **Toll
Jancsi** nemzeti zenekara muzsikál.
NEMÉNY BÉLA VENDÉGLŐS.

HÁBORU=MAG.

Irta SZIKRA.

Hát hiába! háboru: háboru. — Még örülhetett az üzlettulajdonos, hogy a sok behívott alkalmazottja helyébe, legalább két új segédet kaphatott. Igaz, hogy az egyik olyan finom, törékeny alaknak látszott, mintha leány lett volna, ellenben a másik nemcsak hogy sánta volt, de felemás arcát sohasem hagyta el a kárörvendő vigyorgás. No, de ilyen időkben nincs kibén válogatni. A bazáros se válogatott, hanem a jóságos képűt odaállította a nagy bábuk és apró konyhafelszerelések mellé, a vigyorgó kis sántát pedig a fiúk játék-szeréhez, sőt még a fegyver osztályt is reá kellett bízni, annyira kevesen voltak az elárusítók.

Pedig most, karácsony táján, egyik vevő a másiknak adta a kilincset. Jöttek, jöttek a vásárlók, mintha ott kint a határszélen nem is öldökölnék egymást az emberek milliói, mintha senki se gondolna másra, csak arra, vajjon kinek mivel is okozzon nagyobb örömet?

Csak az a sok fekete ruha ne vetett volna olyan szomorú árnyékot azokra a vigan csilingelő pojacákra, doboló nyuszikra és bégető bányókra. De vetett, némi helykor az egész bolt sötétebbnek nézett ki miatta.

Csodálatos, hogy ilyenkor a vigyori kis sánta mintha jobban vigyorgott volna. A főnök ur ott a pénztárnál el is határozta, hogy zárás után megmondja neki a véleményét, de most nem ért rá ilyesmivel törődni.

Egyszer, mikor véletlenül üres maradt az üzlet, a kis sánta a szőke segédhez bicegett.

— Tudom, hogy te ki vagy, mondta fitymálva.

— Én is tudom, hogy te ki vagy — válaszolt az. Csak azt nem értem, hogyan kerülsz te ide?!

— Ha megmondod, hogy te mi járatban vagy, úgy én is megmondom, hogy én mi járatban vagyok.

A kis szőke segéd csodálkozva emelte reá gyönyörű kék szemét.

Hogy én? mi járatban vagyok? . . . itt? a játékosboltban? én? . . . de hát . . . talán még se ösmertél reám, hogy ilyet még csak kérdezhetsz is?

— Dehogy nem — nevetgélt a sánta. Te vagy a karácsonyi angyal. Vagy nem?

— Igen. Az vagyok.

— Ugye hogy tudtam? — És most ismét kérem: miért vagy te itt? . . .

Az angyal feleletre sem méltatta izgága társát, hanem elkezdett egy óriás bábut, egy teljesen berendezett fűszeres boltot és két posztóból varrt pisze kutyát összesomagolni:

Ellának . . . Minkának . . . Irmának . . . Pirinek — mondogatta csak úgy magában, közbe egyszer-kétszer mélyen sóhajtott, mert nagyon jól tudta, hogy a kiknek ez a nagy öröm szánva van, azokon a csöppségeken két nap óta fekete posztóból van az arasznyi köntös.

A sánta se folytathatta évődését, mert egyszerre nyílt meg a bolt mindkét ajtaja, az is, a mely a körutra, az is, a mely a mellékutcába vezetett. Az egyikben egy idősebb urinő lépett be sűrű gyászfátyollal eltakart arccal, a másikon szép fiatal asszony. Gyémánt volt fülében, drága prém a nyaka körül, mégis sápadt arca, mélyen benn ülő szeme csak gondról, gyötrődésről beszélt. A mint a játékokhoz értek, örvendezve köszöntötték egymást.

Kedves Lizám!

— Szintén karácsonyi ajándékot keresel, édes Róza néni?

— Igen. Kis unokámnak. . .

— Én meg a fiamnak . . . szegény kicsinyem . . . ő még nem érti meg, miért nem ünnepel az apja velünk.

A gyászba öltözött öreg dáma szinte irigykedve hallgatta:

Ne zugolódj Liza . . . gondold meg, hogy az én unokám apja már soha, soha többé nem is ünnepelhet mivelünk . . .

— Igen. Hallottam. Kedves Róza néni! — adjon neked vigasztást az a tudat, hogy fiad hősként halt meg . . .

— Tudom . . . de azért . . . de . . .

Hangja elakadt. A fiatalabbik szó nélkül emelte a a remegő kezét ajkához. Mindketten igyekeztek urrá jenni a lelkükbe tolakodó kétségbeesés felett, végre a fiatalabb újra megszólalt:

Kazy József, zászlós a 13-as huszárezredben, a galíciai Tymbark melletti harctéren dec. 11.-én hősi halált halt.

— Az én férjem már egyszer itthon volt, sebesül-
ten . . . tegnap ment vissza csapatához . . .

Óvja meg az Isten . . . s most már az öregebb
kéz szoritotta meg a fiatalabbét.

De azért a karácsonynak meg kell lennie — mondta . . .
Szegény kis gyermekek, mit tehetnek arról, hogy a nagyok
nem tudnak egymás mellett békességben megférni ezen
a rettenetes nagy földtekén . . .

Bizony, hagyta rá a másik, — a ki most már azt
kezdte számítani, hogy a nagyon megcsappant jövede-
lemből mennyit csiphet el karácsonyi örömök beszer-
zésére.

Az én unokám már tíz éves, annak nem is tudom
mit vehetek . . . mondta az idős hölgy mintegy taná-
csot kérve.

Talán egy puskát — tolakodott most közéjük a
kis sánta segéd.

Az öreg dáma ösztönszerűleg eltolta a feléje nyuj-
tott Flóbert=puskát.

— Nem, nem. Még megtalálná magát sebesíteni.

— Oh dehogy kérem, csak a verebet — nevet-
gélt a sánta. Jó, ha gyermekkorában megszokja a fegy-
verrel való bánást.

— Mond valamit — s a dáma forgatni, nézni
kezdte az elébe halmozott fegyvereket. Ezalatt a másik
hölgy a játékokhoz lépett. A kis szőke segéd már messzi-
ről igyekezett figyelmét egy gyönyörű kereken járó ele-
fánt felé irányítani.

— Igen, az talán jó volna — mondta a vevő s
utána nyujtotta kezét, de mielőtt elérhette volna, már
ott állt a sánta és egy doboz pléhkatonát csillogtatott
előtte.

— Csak ezt tessék venni — okvetetlenkedett.
Csak ezt!

— Mit gondolsz Róza néni, mit vegyek, ezt az
elefántot, vagy a pléhkatonákat?

— Feltétlenül a pléhkatonákat — határozta el az
éltesebb hölgy . . . Emlékszem, hogy szegény lelkem
fiamnak, mikor kicsi volt, mindég csak pléhkatonák kel-
lettek . . . egész hadserege volt együtt . . .

— Talán még meg is van? . . . érdeklődött a
sánta, tettetett alázattal . . . Hiszen gyakran megesis,
hogy a padlásokra kerül az ilyesmi és évtizedekig ott
felejtődik . . .

— Csodálatos! . . . nézett reá a nagyanya. Most,
hogy mondja, jut eszembe, hogy láttam ott egy nagy
dobozt, abban . . . igen, abban benne lesznek az én hős
fiam gyermekkori pléhkatonái. . .

— No lássa Nagysád! — ujjongott a kis furcsa
segéd. Tessék lehozatni a padlásról s kis unokájának
adni karácsonyra.

A szőke fiu átszólt a bábuk mellől:

— Ne tessék azokat előszedni . . . Hadd adjak
inkább valami ujjat . . . például ezt a repülőgépet . . .

De az öreg dáma nem hallgatott reá. Örült, hogy
a karácsonyi ajándék egyrésze kikerül az ócska pléh-
katonákból, ezért inkább a puskához vásárolt még több
töltényt.

— Ezt aztán csomagolja be és küldje címemre. . .

— Megengeded, hogy az én holmimat is a tieddel
csomagolják? — kérdezte a fiatal dáma, — egyszerűbb
lesz ezeknek itt, mi meg ugyanis egy házban lakunk, s mi-
vel az idősebb beleegyezően bólintott, ő is a puskához
rakta azt, a mit fia számára összeválogatott.

A sánta segéd kezeit diadalmasan dörzsölve jött
vissza az ajtótól, a melyen a hölgyeket számtalan aláza-
tos hajlongással kikísérte.

— Hát téged mi lelt? — kérdezte társa.

— Boldog vagyok! — ujjongott a kis vigyori, —
mert megkaptam, amiért ide szegődtem. Megkaptam!
Nézz ide, milyen dus aratásom van! és szinte kancsított
örömeiben. Nézz ide! ismételtette, mialatt egyenként
kézbe vette a két hölgy által kiválasztott tárgyakat.

— Tudod=e most már, hogy miért lettem én bol-
tos legényke? — hetykélkedett. Nem tudod? na hát
megmondom: Mert háboru=magért küldött a gazdám —
és ime, itt van a sok háboru=mag a birtokomban! . . .

— Háboru=mag? . . . nem értem.

— Nem? Hát nézz ide. Mi ez?

— Kard.

— Helyes. Hát ez?

— Pléhkatoná.

— Az a. Hát ez?

— Vadász=fegyver.

— Az a. Vadász=fegyver. Pompás aratást ígérő
kitűnő mag!

— Mag? Micsoda mag?

— Hát háboru=mag, — hányszor mondjam, hogy
háboru=mag? . . .

A szőke szemében könnyek kezdtek gyülekezni.

— És most mit fogsz velük csinálni? — kérdezte
ijedten.

— Mit? Hát elvetem.

— Hogyan?

— Egyszerűen úgy, hogy elküldöm őket oda, a hová
szánta őket az a gyászba öltözött nagyanya, s az a
férjéért aggódó fiatal asszony. Igen. Pontosan elfogom
küldeni a gyermekszobákba, — a gyermekek lelkébe . . .
Kard, ágyu, pléhkatoná, vadászfegyver . . . Mennyi
öröm, mennyi gyönyörűség s mentől több öröm, mentől
több gyönyörűség, — annál mélyebb a benyomás. Más-
szóval — annál biztosabb, dusabb az én aratásom: évek
multával, — a mikor az a kis fiu felnő, és feltaláláson
töri a fejét, beáll tanítónak, vagy — törvényeket alkot . . .

Hát én azt felelem neked, — kiáltott fel az angyal
haraggal — én azt felejem neked, hogy nem fogsz célt
érni. Nem és nem! Soha többé. Azok az idők rég el-
multak, a mikor tehetted. Ma már semmiféle pléhkatoná
se mételyezheti meg az emberiség lelkét. Vagy nem ta-
pasztalod, hogy minden egyes gyermek mennyivel job-
ban lelkesedik például a repülő gépért, mintsem a te ocs-
mány kis gyilkoló szerszámaidért?

— Repülőgép? Hát azt hiszed, hogy az nem há-
boru=mag? nevetett a sánta.

— Nem, nem.

Az északi harcterről: szomorú karácsony.

Balogh felv.

— De igen, igen! Nem volna az, ha én ujjaimmal meg nem érintetem volna, — de volt gondom reá, hogy megérintsem, és ezért, láthatod! — hiába jutott el az emberiség szelleme az őskori barlangtól a repülésig, — lásd, neki nem arra kell a szárny, hogy tisztább nap-sugárba fűrössze testét-lelkét, — hanem arra, hogy segítségével könnyebben, alattomosabban gyilkolhasson.

— Rettenetes! — mondta a karácsonyi angyal és úgy elkomorodott, hogy sirva fakadt. Hát így lesz az mindig, mindig?

Mindig? Oh dehogya. De még soká. Még nagyon soká. Mindaddig, a míg én hinthetem a háboru magvát. Mindaddig, a míg kardot, puskát, pléhkatonát, ágyut adnak az anyák kis fiaiknak ajándékba. — *jutalomképen*. Az angyal kezeit tördelve nézett körül:

Hát nincs mentség? Nincs kibuvó? — Háboru mag, csupa háboru mag! — suttogta — mert a merre nézett, csak kardot, puskát és pléhkatonát látott . . . De, egyszerre felderült az arca, — s hogy a sánta a két leg-

utóbbi vevő játékait csinosan, nagy gonddal csomagolni kezdte — oda huzódott mellé — és egy szép veres kötésű könyvet tett a sok gyilkoló szerszám mellé.

A sánta reá nézett:

Na lám! Hát te is — nevetgélt. Nem is merem remélni, hogy te is segísz nekem a háboru magvát hinteni.

— Nem gyönyörűségemre teszem, — felelt az angyal mély sóhajtással — de mivel ma még nem akadályozhatom meg, hogy a háboru magvát hintsed, — hiszen ahhoz, hogy ezt megakadályozhassam, *minden anyának a segítségére volna szükségem*, ha tehát nem akadályozhatom meg, úgy legalább olyan magot keverek a te vető magod közé, a mely nem gyilkos gyümölcsöt, de *virágot* terem: a lelkesedés, a hősiesség, az önfeláldozás csodásan szép, piros virágait.

S az angyal cirogató kézzel göngyölgetett csomagolt, a sánta pléhkatonái és játékgyúi közé — egy kötet — *hőskölteményt*.

Ajártság

részére hirdetések felvételnek a lap kiadóhivatalában Ritz-szálló 138. számú helyiség

Br. Plessen Károly német huszárhadnagy hősi magatartásáért az elsőosztályú vaskeresztrel lett kitüntetve.

MESSZI-MESSZI HŐSNEK . . .

Egy leány levele.

*A kis falunk reggelre hófehér lett.
Az árva kerten, omló háztetőn
Apró pihéket ringat most a napfény,
Szelid csendjében elpihentetőn.*

*A kis lugasnak gyenge váza roskad.
Indái húrján könnyű szél zenél.
A vén barackfa gallya dérvirágos,
Menyasszonycsokrom lesz ily szép, fehér.*

*Emlékszel-e a kis padunkra, édes?
A hűs sarokban párna most a hó.
Oly jó lehet rajt minden álom, ábránd,
A mely egy még szebb nyárra biztató.*

*Itt küldök néhány kései virágot.
Kis margaréták. Kertünkben valók.
Én csókolgattam uj életre őket . . .
Bárcsak lehetne mind vigasztalód!*

*Én ugy se tudnám lépteid követni
A jó barátod most a fegyvered.
Ha így látnálak, csak zokogni tudnék
Szerelmes, boldog kacagás helyett.*

*Hisz olyan rémes mindig vért keresni.
A kis vércsepp is százszor annyi köny.
S halódó hősök végső pillantása
Csillaghalál a szürke rögökön.*

*Ó, annyit féltlek! Ugy aggódom érted!
És mégsem ejtek bánatos szavat.
A Kárpát alján gyászoló sziveknek
Panaszuk sirni sosem volt szabad.*

*Ha látnád most a homlokom fehérét,
Mely mit sem árul senkinek sem el,
Megéreznéd a lelkem száz fohászát,
Mely bánatommal Istenhez emel.*

Finta Sándor.

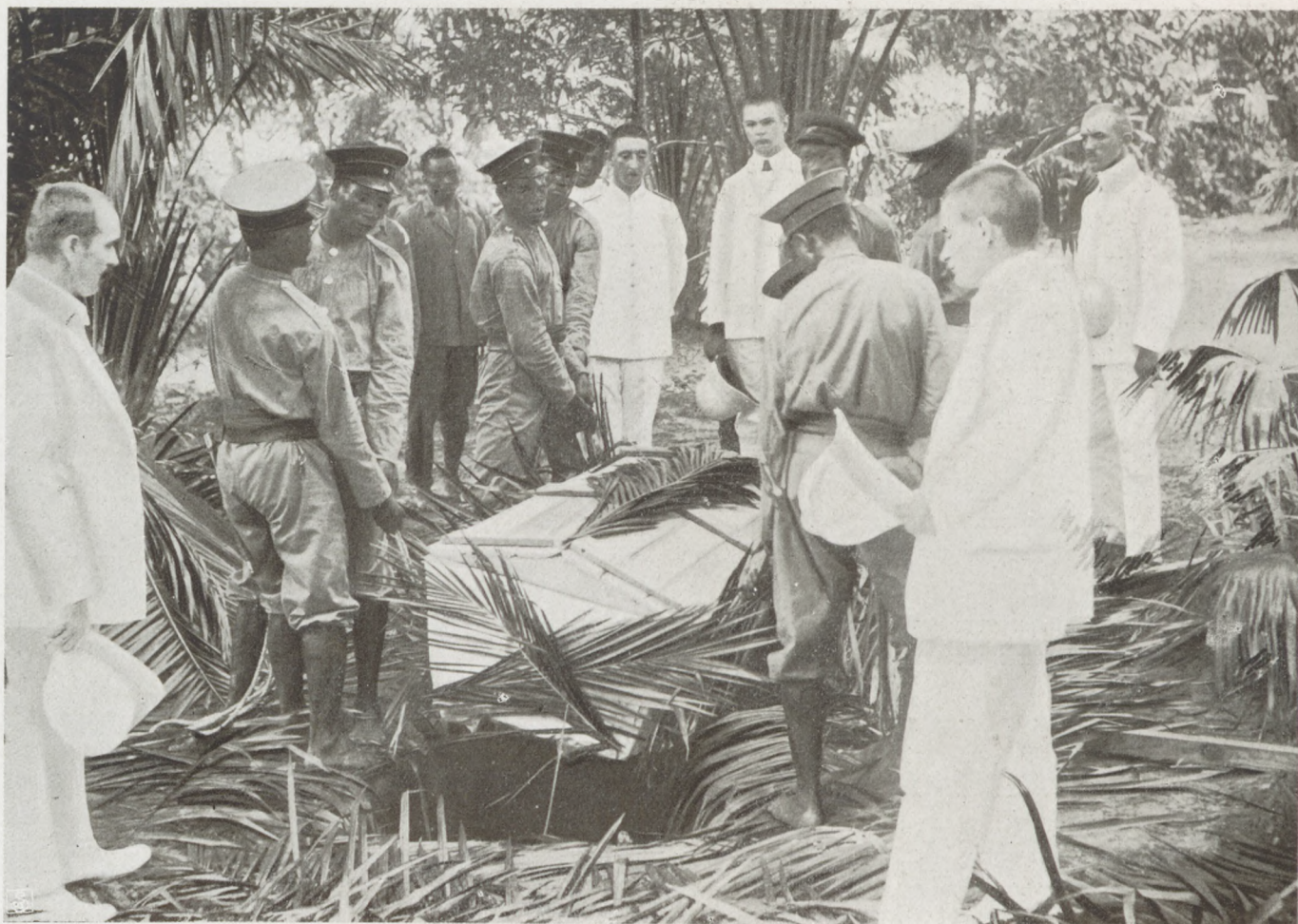
Pongrácz Károly hadnagy a 12-es huszárezredben, megsebesült az északi harctéren Sary-Sambornál.

PEROLIN LÉGTISZTÍTÓ a legideálisabb szer a levegő fertőtlenítésére, portalanítására és lehűtésére.
PEROLIN SEPRÓANYAG a legideálisabb szer mindennemű padló portalan tisztítására.
PEROLIN SOAP a legideálisabb szer a bőr és test ápolására.

**EGYBEHANGZÓ SZAKVÉLEMÉNYEK SZERINT
A MODERN HYGENIA KORSZAKALKOTÓ
VIVMÁNYAL.**

Ismeretőt küld:

**PEROLINGYÁR * BUDAPEST, IX.,
BAKÁCS-TÉR 5. SZÁM. TELEFON: „JÓZSEF” 22-54.**

Szentmiklósi Kaiser Rudolf német dragonyos főhadnagy temetése Sokode (Togo), nyugatafrikai német gyarmat belsejében.

A LIBERÁLIS YPSZILON.*

Irta: HERCZEG FERENC.

Rajongok a vöröshaju nőkért és a liberális férfiakért. Nagy szomorúságomra be kell azonban vallanom, hogy rajongásomat eddigelé csak elméletben érvényesíthettem: a vöröshaju asszonyoknak, a kikkel eddig összehozott a végzetem, többnyire szeplős volt az arcuk, a mi pedig az urakat illeti, róluk is kitudódott, hogy rücskös a liberalizmusuk. Udvariasságból végezzünk először a hölgyekkel.

Versben és prózában sokat énekelték meg őket, a fagyos mosolyu és vulkánzinü vöröshajuakat. S miként Jules Verne azt állítja, hogy a föld csak addig lesz föld, a míg utjában össze nem ütközik egy üstökössel, úgy én is meg voltam róla győződve, hogy meg fogok semmisülni, mihelyt megtaláltam a magam vöröshaju démonját. Ki fogok gyulni, mint a svéd gyújtó, a mely megtalálta a maga skatulyáját és sisteregve el fogok égni.

Az égési processzus vegyi föltételei közt az a bizonyos márványhideg arc is szerepelt, a melyről tapasztalt regényírók azt állítják, hogy észbontó ellentétben áll a zöldes szemek réveteg pillantásával. Nos, a márvány-

arcon mult, hogy ma is ember vagyok még, mert a vöröshajuak, a kikkel összetalálkoztam, részben szeplősök voltak, többnyire pedig olyan rücskösek, akár a pulykatojás.

Egy izben mégis ugylátszott, hogy megtaláltam a démonomat, a kit rettegve vártam s a kit évek óta — előlegezett bizalommal persze — életem megrontójának neveztem. Egy vidéki szinpadon játszott és bár rossz színésznő volt, egészen kifogástalan démonnak látszott: vörös, márványhideg, réveteg és titokzatos volt. Megrémültem és már kezdtem átkozni a végzetemet, ekkor azonban a sugó bizalmasan arról értesített, hogy a démon nem igaz démon, csak vörösre festi haját (mely eredetileg tótos=szökének nőtt). Ezzel megváltozott a helyzet, mert hiszen pokol hiányában a legjobb akarat mellett sem lehet elkárhozni . . .

És most rátérek másik teoretikus rajongásaim tárgyaira, a demokrata férfiakra. Ha a rajongás gyöngeség és ha a gyöngeség szerencsétlenség, akkor a demokratakkal szemben is kiváló szerencsém volt, a mennyiben nem találkoztam egygyel sem, a kinek demokratsákjából előbb=utóbb ki nem bujt volna az arisztokratikus szög.

Visszaemlékszem Fodor Györgyre. Önérzetes ember volt és okos ember, a ki azzal nyerte meg a rokonszenvenemet, hogy sokat beszélt a boldogult édes apjáról, a ki építőpallér volt.

* A szerzőnek »A Társaság« részére átengedett, 1894-ben írt s könyvben meg nem jelent tárcája.

— Az apám pallér volt és én büszke vagyok rá!
Eleinte megkapott ez az önérzet, de csakhamar azt kellett tapasztalnom, hogy Fodor György is csak arisztokrata; igaz, hogy a szó kifordított értelmében az. Büszke volt az eredetére, mivel az apja becsületes ember volt, a gróftól azonban szenvedélyes ékesszólással megtagadta a jogot, hogy büszkék legyenek a származásukra, bár nem tudta bebizonyítani, hogy azok az öreg grófok nem voltak becsületes emberek. Ő tehát a pallérokat külön embereknek tartotta a grófnál, pedig az arisztokratizmus éppen abban nyilvánul, hogy az egyik embert különbnek tartjuk a másiknál.

Volt aztán egy Veisz nevű barátom, egy művelt, előkelő gondolkozású és a mellett gazdag ember. Egyszer elpanaszolta nekem, hogy valami jótékonysági ügyben egy ismert nevű mágnásnál kellett járnia, a zászlós ur pedig a képzelhető legneveletlenebb módon fogadta vendégét.

— Alkalmasint a nevem botránkozta meg . . . Istenem, hány száz esztendőt aludtak el ezek az emberek?

A vendéglőben ültünk együtt s a pincér, mikor az asztalra állította a vacsoránkat, zsirral leöntötte a szomszédom ruháját . . . Veisz, a kinek különben is ideges napja volt, erre számárnak nevezte a pincért. E pillanatban már nagylelkűen megbocsátottam a grófnak, a ki Veiszszal oly sértően bánt, mert nem látom be, hogy miért legyen egy zászlós ur szabadabb gondolkozású, mint egy Veisz. Mikor ezt az ötletemet kifejeztem, a barátom sértődve mért végig.

— Csak nem akarsz egy kalap alá tenni egy közönséges pincérről?

— Istenem, hány esztendőt aludtál el?

Egy emberre akadtam végre, a ki annyira szabad-
elvű volt, mint Danton, a mellett önzetlen, mint marquis Pósa és elszánt, mint Baudain. Kovácsynak hívták. A kis városban, a melyben akkoriban éltem, valami elül-
lött gentry-kompanya grasszált, formasierint hadat üzenve
mindenkinek, a ki nem szított a hétszilvafásokhoz. Ennek a lealázó és nevetséges társadalmi terrorizmusnak végre Kovácsy erélyes föllépése vetett véget. Egymaga fölvette a lábunk elé dobott keztyűt és a hadjáratot annyi elszántsággal és jóízléssel küzdötte végig, hogy a siker teljes volt. Később meggyőződtem arról is, hogy Kovácsy csak kényszerűségből vállalkozott a spadassin szerepére békés hajlamu és nemes gondolkozású ember volt.

Valaki elmondta nekem, hogy Kovácsyt eredetileg Schmidtnak hívták. A nevét úgy magyarosította meg Kovácsyra . . .

— Helyesen tette. A kinek a gondolkozása és az érzése oly igaz magyar, ahhoz jobban illik a magyar név, mint az idegen hangzású . . .

— De y-nal írja a nevét . . . Miért nem Kovácsi? Ostobaság az egész, szót sem érdemel . . . De még is bántott, hogy miért Kovácsy és miért nem Kovácsi? És minél többet gondolkoztam rajta, annál jobban bán-

tott. Az iskolában a fizika professzora egy tudományos játékszert produkált előttünk, a bolognai üvegcséppnek hívják ezt a játékot. Egy kerek, kemény, kristálytisza üvegcsépp ez, a melyről egy vékony üvegszilánk függ je. Ha az ember letöri a szilánk hegyét, ez egész üvegdarab — nem tudom miféle fizikai törvénynek engedelmeskedve — fehér porrá mállik szét . . . És a Kovácsy név végére biggyesztett y ilyen üvegszilánkká lett a kezemben és az egész ember, a kemény, kristálytisza, tökéletes alkatu ember, semmivé mállott szét.

Bevallom, az a keserű káröröm vett rajtam erőt, a melyet a csöcselék érez, ha megtudja, hogy bálványai törekeny agyagból készültek. Szerettem volna ásóval ki-menni a mezőre, mint egykor Midás király borbélyá, lyukat ásni a földbe és beleordítani: A királynak számár-
fülei vannak!

Aztán fölülkerekedett bennem a jó fiu és mente-
getni próbáltam a barátomat. Végre is, minden ember jellemén kunkorodik egy ilyen y, tudom, hogy az enyé-
men is nem egy — bár van annyi eszem, hogy nem nyomatom ki a névjegyemre . . . A csöcselék erre azt kiáltja: Igaz, de a ki egész életét a pávák elleni küzde-
lemnek szenteli, az ne szedegesse föl a pávák elhullatott farktollait!

Megfigyelés alá vettem a barátomat és azt a meg-
figyelést tettem, hogy a nyomorult betű sok szenvedést okozott neki. Önérzetes embernél nem is lehet másképp. Akadtak emberek akik azt kérdezték tőle, hogy az alsó-
kovácsnói Kovácsyak közül való-e? Ilyenkor sötét arc-
cal mondta: Nem!

Sértő célzatosságot látott abban, ha valaki levelein Kovácsinak írta a nevét, leginkább bántotta azonban, ha véletlenül megnyomták az y-t a Kovácsy név leírása alkalmával . . .

Különben meg volt róla győződve, hogy az y tit-
kát senki, vagy csak igen kevesen ismerik. Különös! Jókairól, Gyulai Pálról és Vadnai Károlyról az egész ország tudja, hogy ők valaha Jókayak, Gyulayak és Vadnayak voltak és nincs is ember, a ki nem tudná, hogy egyes Kovácsyak tulajdonképpen Kovácsiak. Ismertem egy pupos embert, a ki azt akarta elhíttetni a világgal, hogy neki semmi baja nincs, csak a testtartása rossz; a barátai gyakran korholták a rossz testtartása miatt, hanem azért a pupos mégis pupos maradt. A szegény törpe nem tehetett arról, hogy pup van a vállain, de örök rejtély maradt előttem, hogy barátom, a ki délceg Kovácsi lehetett volna, miért tette a vállaira azt a pupos szörnyeteget, az y-t.

Eszembe jut, hogy az y kérdését közmegelegedésre meg lehetne oldani. El kell államosítani ezt a betűt. A ki-
nek szüksége van rá, az tegyen le vagy ötezer koronát kulturális célokra, a hivatalos lap azután a következő legfelsőbb kéziratot közli:

Kedves Kovácsi! Személyem körüli magyar minisz-
terem előterjesztésére, a közművelődés terén szerzett ér-
demei elismerésül önnek és törvényes utódainak ezennel díjmentesen ábécém kis ypszilonját adományozom stb.

Érdekes családi csoportkép a régi békés időkből.

1. A német császár. 2. Az orosz czár. 3. Alfréd, Coburg örökös hercege. 4. Néhai Edward angol király. 5. Battenberg Lajos herceg. 6. Pál orosz nagyherceg. 7. Battenberg Henrik herceg. 8. Battenberg Henrik herceg felesége. 9. A cárné. 10. Viktória, a néhai angol királynő. 11. Beatrix, Coburg hercegnője. 12. Mensdorf gróf. 13. Fülöp, Coburg hercegének volt felesége. 14. Sergej, orosz nagyherceg. 15. Alexandra, Coburg hercegnője. 16. Battenberg Lajos hercegné. 17. A jelenlegi román királynő. 18. Az új román király. 19. Sarolta, meiningeni nagyhercegnő. 20. Henrik, porosz herceg. 21. II. Vilmos császár anyja. 22. Feodora, meiningeni hercegnő. 23. Sergej, orosz nagyherceg felesége. 24. Wladimir orosz nagyherceg. 25. A connaught-i herceg. 26. A connaught-i hercegné. 27. Wladimir, orosz nagyherceg felesége. 28. Alfréd, Coburg hercege. 29. Mária, Coburg hercegnője.

A HÁBORU S AZ UJSÁGOK.

Irta: IGNOTUS.

Ennek a háborunak nincs Blowitza.

Nem tudom — elvégre az ujságíró halhatatlansága nem hosszabb a színészénél —, nem tudom, önök mai nemzedék tudja-e, ki volt Blowitz, Mr. Blowitz — mert, mister volt?

Mister Blowitzot a britek mai szövetségesei csak némi fentartással vállalnák szövetségésüknek, mert Mr. Blowitz Galiciában született s ez holta napjáig meglát-szott rajta, sőt modorán és írásán is. Mindazonáltal ez írást nem is font, hanem mázsa sterlingekkel fizette a Times. Mr. Blowitz az első s mindjárt a legnagyobb politikai reporter volt, kit e föld hátán hordott. Nem tuzás azt mondani, hogy ő vesztette el porosz-francia háborut — már mint a franciák számára. Az ő tökéle-tesen értesült reportjaiból értesült Moltke is a legtokélete-sebben Mac Mahon szándékairól s e szerint igazította a magáét. Sédan a tanuja, milyen nagy reporter volt Mr. Blowitz.

S ez az oka, hogy a mostani háborunak nincs Blowitza. A japánok, kik mindent jobban tudnak, mint mi, kiktől átvették: a japánok azzal kezdték a japán-orosz háborut, hogy eltiltották tőle a reportereket. Ezt aztán a földbe való beásakozással együtt, viszonttanulták tőlük az oroszok s mind a többi európai hadviselők. A japán-orosz háboruban ugyan feltűnt egy név: a Luigi Barzzinié, a Corriere della Sera költői tollu tudósítójáé. De ez már csak azért, mert költői tollu volt. Mert Stendhal és Tolstoj óta az első író volt, kinek írásaiból az olvasó némi érzékletet vett arról, milyen a háboru. Tudni ő sem tudott egyebet és többet, mint a mennyit a hadvezetőségek a tűzvonalon kívül tartott telegráf-agenturáknak tudnivalót kiadagoltak. Csak nagyon szé- pen írta meg. Sőt még szebben telegrafálta, — telegramm-jaiban vérvörösen kelt a nap Csuzima felől s lilaszinben bukott le Port Arthur mögé. E napnak minden sugara husz usque ötven frankjába volt a Corrierenek. De meg- érte, mert a Barzzini költészetét úgy kapkodták mint a friss zsemlyét.

Most úgy állunk, hogy ezt a vérvörös, esetleg lilaszinü napot minden valamirevaló olvasó kívülről tudja tiz esztendő óta. Nem tuzás azt mondani, hogy úgy a vérvörös, mint a lilaszinü nap kinő már az em- berek könyökén. Ezért a mostani háborunak már Barz- zinija sincsen. Maga Barzzini sem Barzzini. A háboru, hogy úgy mondjam, a nyilvánosság kizárásával folyik. Egy ember nehezen tart titkot, tizenyolc millió, mint a mennyi most fegyverben áll, úgy látszik, könnyebben. Tudjuk, hogy most világtörténelem történik velünk, de csak a háboru végén fogjuk megtudni, hogy mi történt velünk. Az ujságok még csak nem is hazudnak. Egy- szerüen: nincsenek.

De azért mégis megvannak és *vannak* ujságok. S nemcsak a neutrálisoknál, de a hadban álló feleknél is. S tudja isten: nem is rosszak. Sőt érdekesek és tartal-

A hős fiu sírján.

masak. Ha nagynehezen egy-egy számát megkerítjük a háromgarasos nagy francia lapoknak: akárcsak a Mer- cure de France-ot, vagy a Revue des deux Mondes-ot olvasnók napira átfektve. Gyerekkoromból emlékszem, hogy édes apám, ki nagy ujságíró volt, aggodalmasan nézte a lapok fejlődését, mely, mint mondta, egyuttal romlás is. A report — ő úgy mondta: az amerikanizmus — kiöli belőlük a műveltséget, a tartalmat, a szolidsá- got. Még a Débats, a Temps sem kivétel. A szemfüles- ség s az ugrifülesség, de ne szépítsük, a szemtelenség, is a mi nélkül nehéz az embernek olyasmiket megtudnia, a miket eredetileg nem szándékoztak orrára kötni, legrit- kább esetben jár együtt mélységgel, tudással, erkölccsel és formaérzékkel. Ha a reporter fontos a lapnál, akkor az írás kezd nem lenni fontos. Az ujságírás megöli az ujságírodalmat . . . Mikor most tiz éve Amerikából hazajöttem s elmondtam apámnak, hogy a new-yorki sörszalónokban telegráfmasina kattog egy sarokban s az emberek mindjárt papírszalagjáról olvassák le a legujabb híreket: bólintott egyet s azt mondta, hogy ez a helyes, ezek legalább őszinték, az ujság felesleges, a telegráf- szalag is megteszi.

Most nem teszi meg, mert a telegráf csak igen ke- veset jelenthet. A mi epedő szomjuságot a meggyötrött lelkekben felszit az aggodalom: a hig és ritka hadijelen- tések nem oltják el. Az emberek reszketnek azután, hogy beszéljenek hozzájuk, beszéljenek velük, ne hagy- ják őket magukra. De olyan szót kérnek, a mire adnak.

Keresztelési ünnep a spanyol királyi családban.

Fecsegni ilyenkor nem lehet nekik. Csak az nyissa ki a száját, a kinek mondanivalója van. Az merjen a világtörténelem visszhangja közepett hangos lenni, a kinek hangja nem üres e visszhanghoz képest.

S ezzel csodálatos változás megy végbe a lapokban. A report megölte — s jól tette, hogy megölte — a nem újságírói újságírást — az újság nem enciklopédia és sohasem lesz az. Most viszont a háboru megölte azt a reportot, melynek nincs egyéb mondanivalója, mint a mit elmondhat. Ma nincs mit elmondani — a hadvezetőségek nem hagyják. Mi marad hátra? Az, hogy az újságíró a nagy idők közepett találja meg önmagát — a mit kívülről nem tudhat, keresse meg önnön=lelke mélységeiben — s ezt csak az teheti, kinek a lelkének *vannak* mélységei. A tudósítók táborából a nagy megpróbáltatás próbája kiemeli a művelt lelkeket, a tartalmas elméket, a művész=tolllakat. A jó újságíró, ki ezt a próbát megállja, ma preceptora nemzetének. S megérjük a csodát, hogy száz guzsba kötött újság ma még inkább szentírás, mint volt teljes szabadságában, s az újságíró, kinek vasököl fogja be a száját, ma inkább próféta, mint valaha.

De, s ez a nagy dolog, méltán. Rászolgál. A régi újság nagyképűsége s unalma elpusztult a report fürgességében. A report felületessége s léhasága elég most a háboru tüzében. A mi megmarad, a mi már a háboru alatt kialakulóban van: az újfajta újság, mely ferge, mint a tegnapi volt, de művelt, mély és lelkiismeretes, mint volt a tegnapelőtti. Szinte megér egy világháborut, hogy ehhez eljutottunk.

KLÁRA NŐVÉR.

Irta S. BOKOR MALVIN.

Klára nővér nagyon gazdag volt mostanában: volt száz szép, hófehér kórházi ágya, a száz fehér ágyban száz sebesült katona és mind a száz Klára nővér szavát, gondozását, vékony kezének enyhe simítását, szelid szemének megnyugtató, biztató pillantását leste. Száz szenvedő embernek Klára nővér volt mindene.

A száz sebesült között kilenc tiszt volt és a kilenc között egy huszárkapitány, a ki viszont Klára nővérnek volt valamikor több, mint az egész világ.

A tisztelendő nővért akkor még Klárika baronessz=nek hívták. Halvány, vérszegény arcocskája, a mely most úgy festett a hófehér apácafőkötő alatt, mint ósdi breton templomok szentképeié, akkoriban sok bánatot okozott neki. Nem hiúságból, hanem azért, mert a vőlegénye messze földön a legszebb ember volt és Klárika bárónő szeretett volna illeni hozzá . . .

Soha sem tudta, mivel lett méltóvá arra, hogy ez a szép, elkényeztetett fiatal katona a párjául éppen őt válassza. Olyan kevés fogalma volt a világ gonosz és cinikus voltáról, hogy azt képzelte: a jósága miatt adott neki előnyt a legszebb leányok fölött. Hiszen, ha akarta volna, hát akár Tündér Ilona is a karjába dől . . .

Gálffy Dénes azonban nem akart mást, csak Klárikát. Tizennyolc éves volt a kis bárónő, a mikor a legdélcegebb huszárfőhadnagynak a mátkája lett. Két évig kellett még várni az esküvőre. Így akarta a leány gyámja — mert Klárika árva volt — és így akarta maga Klára

is, mert néki minden dolog között e nagy világon legszebbnek látszott: menyasszonynak lenni. Magától a házasságtól inkább vonakodott is egy kissé leányos, hüvös lelke. Ha Dénes nem jön, soha nem is gondolt volna arra, hogy férjhez menjen.

Dénes azonban eljött és vele a gyönyörű napok hosszú serege . . . Minden délután öt órakor megnyílt a városligeti kis palota cifraművű kapuja és két boldog, boldog óra következett. Ennyi időt tölthetett Dénes a menyasszonyánál, a míg Miss Aggie, a társalkodónő, csöndesen olvasta a sarokban a maga érzékeny angol regényeit, a melyekben nevelőnőket felsőházi lordok s üldözött papleányokat a legjobb házakból való elsőszülött fiúk vesznek feleségül. Közben néha odapillantott az ifju párra és aztán megnyugodva mélyedt bele a történetbe, a mely rendesen olyan hosszú volt, mint egy kötött mintaszalag és éppen olyan unalmas is lett volna, ha Aggie nem képzelte folyton önmagát a nevelőnő, illetve a papkisasszony vagy a mostoha leány sokatigérő szerepébe.

Egészen nyugodtan olvasgathatott: ezek a vőlegényi látogatások hajszálra egyformák voltak minden nap. A főhadnagy ur nyugodtan cigarettázott és Klára áhítattal nézett a cigaretta kicsike, piros tűzétől megvilágított arcába. A Dénes barna, éles profilja sötétben rajzolódott ki a leányszalon világos tapétáján: ezt gyönyörű volt nézni. Néha még az a kimondhatatlan boldogság is bekövetkezett, hogy a vőlegény két cigaretta között megcsókolgatta a sápadt menyasszony sovány kis kezét. Mikor jött, mikor ment: egy csók a boltozatos, fiús, fehér lányhomlokra — ez volt az egész.

A Miss Aggie hősei, halvérű angolok voltak bár, határozottan tüzesebben viselkedtek. Aggie most őrizte a nyolcadik jegyespárt s eddig valamennyi talált rá alkalmat, hogy kiküldje a szobából egy-két percre: kölni vizért, csipkeshawlért, vagy megkérdezni, hogy vajjon elment-e a szobaleány oda, a hova két órával ezelőtt elküldték s a honnan már régen vissza is jött a válaszszal, a melyet magának a menyasszonynak adott át . . . Az angol leánynak azonban mindig volt szive: elmaradt öt percig is és — bár illedelmes leány volt — minden ajtót hangosan becsapott maga mögött, mikor visszatért. Tíz év előtt — saját állítása szerint — fiatal volt ő is! . . . Értette az effélet.

Kláráék azonban soha nem felejtettek kint sem csipkekendőt, sem levelet. Nekik elég volt az a néhány kézcsók és az a két-három szerelmes pillantás. Mind a kettejüknek elég volt.

Mégsem volt soha boldogabb menyasszony a világon. Egy éve voltak már jegyesek és egy héttel karácsony előtt Klára bebarangolta a várost, hogy valami meglepetést vásároljon a jegyese számára. Vékony arcocskája kipirult az ajándékozás izgalmas gyöngörüségtől, a mikor Aggieval egy rejtett kis budai utca felé sietett, a hol állítólag egy régiségkereskedő volt található, a kinél Dénes kedvenceit: az antik, miniatürképpel díszített burnótszelencéket csodás példányokban lehet találni.

Az idő gyönyörű volt és e bolyongásszerű, regényes gyalogséta csábítóan szép . . . Klára még soha sem

Solms-Braunfels Károly herceg, elesett az északi harctéren, a galíciai Dembno mellett, 1914. október 18-án.

volt ilyen jókedvű. Milyen gyönyörű dolog is az, ha az ember menyasszony és azon fárad, hogy örömet szerezzen a kedvesének . . .

— Ez lesz az az utca — szólta az angol leányhoz. Ebben a pillanatban azonban a torkán akadt a szó: a sötétedő, keskeny házfalak mögül egy kacagva összebujó pár bukkant ki: a férfi Dénes volt, a nő pedig egy aranyszőke, gömbölyű csodaszép teremtés, a ki fázósan simította a rózsás arcát a főhadnagy ur prémes gallérjához. A férfi arca olyan boldogan ragyogott, mintha nem is ő lett volna a Klára higgadt, hüvös, előkelően közömbös vőlegénye . . . Elmentek a két sötétruhás, jelentéktelen külsejű nő mellett az alkonyatban, a nélkül, hogy egymáson kívül mást is láttak volna.

Klára nem ment a régiségboltba, hanem félájultan támaszkodott a miss Aggie karjára, a ki hiába keresett vigasztaló szokat és kétségbeesetten nézett kocsí után. Hazamentek, a kis bárónő három napig betegen feküdt, negyedik nap pedig magához hívatta a vőlegényét és magyarázatot kért tőle.

Meg is kapta.

— Kedves Klárika — mondta Dénes —, én magát feleségül fogom venni és mindig udvarias, gyöngéd férje leszek, a többivel pedig ne törődjék. Uriasszony vagy leány az ilyen dolgokról nem vesz tudomást.

— De maga szereti azt a lányt! Láttam az arcukból, hogy ez nem futó kaland, hanem szerelem . . .

Aisne francia város utcája harcok után.

A vőlegény arca most jéghideg lett: olyan hideg, hogy szinte megfagyasztotta a Klára meleg kis szívét. Metsző hangon felelte:

— A mi az érzéseimet illeti, azokat nem kötöttem le magának. Legyünk egymással tisztában. Mi összeházasodunk, mert az én ősrégi nevem és a maga vagyona összeillővé tesz minket és azonkívül — nos, hát: azonkívül én rendkívül tisztelnem is magát és a kellő módon vonzódom is magához. Ezzel ezt elintéztük. Boldog lesz velem és a jövőben csak arra kell kérnem, hogy ne kutassa a magánügyeim és tartózkodjék a »kaland« kifejezéstől, a mely nem illik magához. Ugy látszik, Miss Aggie elég meggondolatlan ahhoz, hogy napilapokat adjon a kezébe...

Elhallgatott és egy darabig kedvetlenül bámult ki az ablakon. Azután visszafordult és azt kérdezte, most már egészen barátságosan:

— Elintéztük?

— El! — felelte Klára. Lehuzta az ujjáról a jegygyűrűt, letette a főhadnagy elé és hidegen, nyugodtan, gyöngesség és sírás nélkül ment ki a szobából.

... Így történt, hogy Klárrika baronessz egy év múlva egy felvidéki kis zárda főnökasszonya lett. A vagyona — rokonai rémült tiltakozásával semmit sem törődve — a rendnek adta és ő maga türelmes, nyugodt és önfeláldozó életmódjában évek multával csaknem boldognak érezte magát.

Hogy kiűtött a háboru, száz sebesült került a gondjai alá. A betegállomány talán már tizedszer is ki-

cserélődött, a mikor nehéz, talán gyógyíthatatlan sebesüléssel behozták Gálffy Dénest is a kórházba...

— A betegség hosszú lesz — mondta a doktor. — Nagy türelem kell hozzá és nagy szeretet. Inkább csak arról lehet szó, hogy a fájdalmait enyhítsük...

És most itt volt a valaha délceg, vidám főhadnagy: egy halálsápadt arcu, őszesre fordult haju, lezárt ajku hős, a ki nem kíván mást immár, mint békét és nyugalmat. Itt volt, egy födél alatt Klára nővérrel, úgy, a mint Klárrika baronessz álmodta valaha — és senki nem volt a számára a világon, csak Klára... Az arca felderült, mikor a nővér nesztelen, könnyü lépéseivel közeledett feléje és elborult, a mikor távozott. Remegve leste a szavát és lázas rémképektől eltorzult vonásai mosolygóra simultak, ha azt a sovány — most már nem sima, hanem munkától érdes és vörös — kicsi kezét a homlokán érezte. Klára volt neki mindene és a jóságos nővér szívét édes, csöndes, téli boldogság járta át... Ha meghal az, a kít szeretett egykor: eltemetteti szépen, hőshöz illően és minden reggel, minden este imádkozni fog a lelke üdvéért. Ha meggyógyul: áldással bocsátja az utjára. De mégis elmondhatja, hogy volt egy idő, a mikor az övé, csak az övé volt!

Karácsony előtt egy héttel megmondta az orvos a főnökasszonynak, hogy a sebesült kapitányt nem lehet megmenteni. A beteg ezen a délutánon nyugtalanul fűrkészte az ápolója arcát, majd, a mikor arról nem tudott semmit sem leolvasni, halkán szólt hozzá:

— Klára nővér, ne nevéssen ki, de az én eszembe az az ostobaság fészkelte be magát, hogy én itt meg

fogok halni. Ha pedig meg kell halnom, előbb egy kötelességet kell teljesítenem . . .

Klára nővér remegve hajtotta le a fejét.

— Klára nővér, — suttogta a sebesült — hiszen maga látta egyszer, régen, azt a leányt . . . Uri leány volt: a nagy szegénységünk választott el egymástól. Habozás nélkül követett engem a szegyenbe, a bizonytalan sorsba és . . . van egy fiunk is, Klára nővér. Mielőtt meghalok, feleségül szeretném venni . . . A fiuért, Klára . . .

A szeme könnyörgött, mintha attól félne, hogy Klára, kevélyen, mint egykor, felugrik mellőle és egyedül hagyja. A nővér azonban lehajtotta a fejét és szeliden felelte:

— Igen, ez a kötelessége. Mondja el az adatokat, hogy intézkedhessem . . .

Negyednapra megérkezett az asszony. Klára nővér a haldokló mellett ült, mikor a látogatót jelentették és galambszelid bosszuval gondolta magában:

— Csak legyen a tiéd a neve, a mint tied volt a titkos szerelme, szegény kis megtévedt, ostoba vadmadár . . . Most mégsem veheted el tőlem bodros fejeddel, csengő kacagásoddal, rózsaszín arcoddal. Most már az enyém marad holtig, én ülök az ágya mellett, az én tekintetemet keresi és én, csak én tehetem boldogabbá az utolsó óráit.

. . . Az ajtó megnyílt és egy sápadt arcú, lesóványodott szőke asszony lépett be rajta. A haja sebtiben hátrasimitva, a nagy, kék szeme homályos és vörös a sirástól. Nem sikoltott föl, a mikor szegény beteget meglátta, de szívet tépő pillantással nézett föl a Klára nővér szelid arcába.

Ó, ez nem a bodros fejű, kacagó kis bűnös teremtés volt. Asszony volt, a kit megtört a bánat s a ki vérző lábbal futott göröngyös utakon a párja után.

Az emberpár tekintete most találkozott. Micsoda pillantás volt ez: két-egy léleknek micsoda viharzó szerelemmel, jajgató fájdalommal teli összecsapása! Klára nővér elszédült beléje: egy ismeretlen — mindenkor ismeretlen — világ csodákkal teli mélységébe látott.

Önkéntelenül is fölállt az ágy mellől:

— Ez az ön helye, asszonyom . . .

És — mig bizonytalan lépésekkel indult az Unterberger nevű tiroli közlegény szobája felé, a kit szörnyű szájsebe miatt egyedül ő tudott etetni — úgy érezte, hogy a legfájóbb lemondást nem akkor, fiatal leánykorában, hanem most követelte tőle az élet, a mely a mostoha gyermekei számára nem tartogat örömet, csak: kötelességet . . .

SCHUCH L. UTÓDAI
EDLAUER G. ÉS SZLÁVIK IV. KER., KIGYÓ-UTCA 4.

KÜLÖNLEGESSÉGEK DISZMŰÁRUKBAN. BŐR-, BRONZ-,
EZÜST- ÉS ARANYBÓL. UJDONSÁGOK KÉZITÁSKÁKBAN.

Gróf Forgách Balázs, tart. zászlós a 14-es huszárezredben. A harcokban tanúsított vitéz magatartásáért a nagy ezüst vitézségi éremmel lett kitüntetve. Streliszky felv.

BACH PRELUDIUM.

*Lágy fényben uszik halvány szőkeséged,
Mint tompa tűzű aranykorona.*

*— Csodákat nótáz a vén zongora —
S én nézem, ahogy születik az ének:*

*Hogy mély szemeid értő lánggal égnek,
Hogy fehér kezed elsuhan tova
S hogy elperreg a hangok lágy sora:
Mint ezer gyöngye tündérszép nyakéknek.*

*Nagy élet száll a zengő zongorába.
Ezer szerelmes fájdalmat megértőn
Bús lelked sir a csöndes pianókból.*

*S míg két kezed a billentyűket járja:
Mint hófehér, lágy tündér-csoda lépcsőn
Jössz, jössz s nagy halkan lelkembe lopódsz . . .*

Markos Béla.

A francia-belga harcterről.

TÁRSASÁG ÉS TÁRSADALOM.

Irta: SZÁSZ ZOLTÁN.

A mikor A *Társaság* megindult, még inkább mikor néhány héttel ezelőtt valami programféle bejelentést olvastam benne arról, hogy ezentul hetilappá alakul át, örömmel ébredtem annak tudatára, hogy ebben a lapban egy rég dédelgetett tervem talált megvalósulást. Mi lehet a feladata egy újságnak, mely a társadalom ormán, a jóllét hevében viruló kiválasztottak, az ugynevezett társaság számára szerkesztődik, ha nem akar tisztán hiúsági kirakattá vagy a mondaineség elzárkózott szaklapjává sekélyesedni? Felelni e kérdésre gyakorlati uton, egy lap megoldása által, ez volt álmodom s mint látom, ezt igyekszik ujabban megvalósítani A *Társaság* is.

Azt hiszem jobban nem lehet meghatározni egy ily lap feladatát, mintha ezt tűzöm ki céljául: *társasági kérdéssé tenni a társadalmi kérdést!* Társaság és társadalom ma még két meglehetősen különböző dolog. Amaz a felsőbb osztályok vagyonos, művelt, finomegyéneinek viszonylag szűk köre, emez az összes osztályok sokkal szélesebb, de kevésbé díszes együttese. Társaság: ez jelent eleganciát, arisztokratságot, estélyeket, zsurokat, Rivierát, kéjutazásokat, manikűrözött kezű nőket s monoklis arcu férfiakat, a csillogó, raffinált és költséges jelenségek tarka egyvelegét. Társadalom: ez ellenben a szürke polgári és zord proletártömegek halmazát, a gyári munkát, a sztrájkot az osztályharcot, a szocializmust, a kerges munkáskezet s a kendősfejű asszonyt jelenti. Igaz, a társaság

benne van a társadalomban, mert hisz ezt egész teljességében fogva fel, kiegészíti. De mégis, mint két külön világ állnak ma még egymással szemben.

S ez szerintem a társaság mulasztása. Mikor Marie Antoinette királynőhöz, aki a társaságok társaságának, a 18-ik századbeli francia ancien regime versaillei tündérvilágának csucsán trónolt, eljutott a párisi nép kenyerekérő jajszava, a csirkeagyú kis nő így kiáltott fel: „Ha nincs kenyerek, hát akkor miért nem esznek kalácsot?!“ Ily foku tájékozatlanságot a nagy társadalmi kérdések legnagyobbika, a tömegnyomor felől persze csak egy királynő engedhet meg magának s az is csak akkor, ha a francia rokokó-társaság öntudatosan népmegvető légkörében él. Bizonyos azonban, hogy még a mai társaságok, a mai modern társadalmak felsőbb osztályaiban is nagy az érzéketlenség a gyakran bizony zord és szürke társadalmi kérdések iránt. A mi különben emberileg érthető is. Az alsóbb osztályok élete szürke, sivár és szomorú; a szegénység és a túlzott munka eldurvitja, korán megvénti a testet, megfosztja a lelket lendületétől s majd nem lehetlenné teszi minden szellemi finomság kicsírázását. Nem csoda tehát, ha a felsőbb osztályok finom izlésű s érzékeny kedélyű tagjai, főleg női, akik különösen kifinomult ösztönösséggel mindenben a szépet, a derüset, az előkelőt keresik huzódoznak az alsóbb osztályok nyomorának, sőt a kis polgári élet szürkeségének vigasztalan képétől. Valóban, ez nem csoda. De ha meg is értem a társaság huzódozását a társadalmi problémáktól, azért helyeselni még sem tudom ezt. Minden igazi előkelőség megkívánja az együttérzést összes embertársa-

inkkal. E nélkül külső piperkőcséggé és üres szertartásossággá hanyatlík minden előkelősködés. De nemcsak keresztényi, vagy mondjuk emberi kötelességünk a társadalmi kérdésekkel való foglalkozás, hanem szellemi műveltségünk szükséges kiegészítése is. A mai társasági ember, főleg pedig nő műveltsége nagyobbára egyoldaluan esztétikai. Az irodalom, a színház a hangversenyterem világában való jártasságot minden mondain ember és nő kötelességének érzi. S kétségtelen is, hogy a szépségek kertjeinek kultusza, a művészet és irodalom örömeinek sovárgása nagyon jogos, sőt elengedhetlen feltétele minden igazi nemességnek. Én azonban azt hiszem, hogy a társadalmi kérdések ma legalább is épp oly érdeklődésre tarthatnak számot, mint a divatos színdarabok, vagy a szenzációs tenoristák vendégszereplései s a szociológia, a társadalmi törvényszerűségek tudománya épp úgy hivatott arra, hogy társasági témán s a társaság tagjainak művelődési forrása legyen, mint egy Paul Bourget-regény, vagy egy Puccini-opera.

De nemcsak így, mint a műveltség kiegészítőjét tartom a társasági kérdések bevonulását a társaság szellemi életébe szükségesnek, hanem egy mélyebb okból is. A társaság az uralkodó osztály tagjainak gyülekező helye. Ha már most ez az osztály nem akarja azt a vádat maga ellen idézni, hogy a széles tömegeknek kizsákmányolója és élősdije, hanem ellenkezőleg, mint a társadalom vezérő osztálya akar szerepelni, akkor tisztában kell lennie a nagy tömegek életfeltételeivel, a gazdasági élet törvényszerűségeivel, az osztályok viszonyával, egyszóval mindazzal, ami a feltornyosodó társadalmi problémák megértéséhez és megoldásához szükséges. Hisz ennek az érdeklődésnek kezdetleges formája ugyis szerepel a társaságban, a melynek férfitagjai éppen nálunk gyakran politikusok. Csakhogy a politika s főleg a magyar politika meglehetősen felszínes módja a társadalmi problémákkal való foglalkozásnak. Ahhoz, hogy az uralkodóosztály valóban hivatott vezérként irányítsa az egész állam sorsát, ma már nagyon is szükséges az alaposabb szociológiai műveltség s az egész társadalmi élet mélyebb ismerete. Sok történeti példa mutatja, hogy a felsőbb osztályok tagjai nem merültek el mindig az élvező élet örömeinek szürcsölésében vagy saját osztályuk hagyományos politikájának szűkkeblű üzésében, hanem az alsóbb osztályok s az egész társadalom érdekeinek zászlóvivőjévé lettek. Ilyen volt a francia forradalomban Mirabeau s ilyen a német szociáldemokrácia egyik alapítója Lassalle, aki szinte dandyszerűen elegáns megjelenésével s tragikus végű párbajával a mondain talán tulságosan mondaine ember tipikus képét nyujtotta.

Ime, ezt a szélesebb értelmezést adom annak a fentebbi állításoknak, hogy társasági kérdéssé kell tenni a társadalmi kérdést. A társaságoknak ma még némileg üvegházi jellegük van. Bizonyos elzárkózottság a társadalmi élet zordabb légáramlásaitól, némi mesterségesen szűkített láthatáru epikuraizmus jellemzik ennek a rétegnek életét. Azt hiszem se a társaságnak, de a társadalomnak sem érdeke ez az állapot. Vonuljon be tehát a szociális kérdés a társasági élet melegházi légkörébe s

frissitse föl ennek talán kissé tulparfümös és így fülledt levegőjét. Az a sok szépség, finomság, nemesség és előkelőség, mely itt tenyészik és virul, ettől a friss lehellettől nem fog elhervadni, hanem ellenkezőleg még erősebb zsendülésnek fog indulni.

A Vörös Kereszt hölgyei a sátoralja-ujhelyi állomáson.

A HÁBORU MIKROSKÓPJA.

Irta: SZMRECSÁNYI BÉLA.

Előttem fekszik a sok veszteségi lajstrom. Szomorúan lapozgatom. Találok-e ismerőst? Sok ismeretlen név. Némelyik név mellé megdöbbenő tragikus rövidséggel az van írva: *tot.* Meghalt hazájáért! Milyen különös is az, hogy egy vidám, egészséges embert polgári foglalkozásából harcba szólít a nemzet gigászi küzdelme — azután golyó szalad át a szíven — nincs többé. Valahol messze valaki megsiratja s azután vége. A Feledés, mint sok ezer másén, az ő tetemén is keresztül száguld. Még abban sem volt része, hogy megláthassa majd a nagy szívárványt, a mely elült viharok után vértócsából kikelve, diadalmas ragyogással lepi el az eget, magyar dicsőséget hirdelve. Tiszteletreméltó névtelen hősök, a kik mindent kockára tettek egy eszméért s a kik a Máriás zászló elatt szuronyrohamra indulva, imádsággá emelték a hadiparancsot.

A háborunak megdermesztő, tragikus nagy képét ma még széles ecsettel nagy vonásokkal festi a Sors. A szemlélt csak a kialakuló nagy arányok, a rettentő mérész, ijesztően változatos, hatalmas technika kötheti le. Mint Stuck mester hatalmas vásznán, a holttetemek ezrein lépked keresztül a pusztulás borzas, nagyfejű táltosa. Az összhatás fascináló erejétől, megláthatjuk-e ma még az egyeseket? És mégis, mihelyt kissé derüesebb napunk van s a fojtó lőporfüstön áttör a téli nap bágyadt sugara, reátesszük mikroszkópunkat az egyes esetekre. Csodás dolgokat látunk ott.

Mintha a háboru a lelkeket világítaná meg csodás X-sugaraival. Titkolt nagy érzések, a fanyarság alá rejtett lelki nagyság, a szelidségtől takart erő, a testet öltött hazafiság, a szóvalan önfeláldozás művészi reliefként

Ezer karácsonyfa-ünnep 1914. december 17-én a Vigadóban.
1. A leány-bizottság. 2. A nagyteremben elhelyezett karácsonyfák.

Balogh műterem felv.

A zempléni nagy napokból.

bontakoznak ki szemünk előtt. Visszatér hitünk, bizalmunk, ember hogy zé ma is örököse az első emberpárnak, a mely, legendás története szerint, Isten leheletétől kapta lelkét.

Ott valahol messze földön a tizenégyes huszárok egy kapitányát lövik le lováról. Súlyos sebesülten fekvé marad, mialatt ezrede a tulnyomó erő elől visszavonulni kénytelen. Nincs idő a sebesülteket összeszedni, sáskasereg módjára jön a kozák.

— Csak hagyjatok itt s adjatok egy pár cigaretát . . . — mondja a kapitány bajtársainak mosolyogva s bátran, mint a sebesült sólyom néz a közeledő halálhozó ellenségre.

De mintha csak a sebesült bajtárs testéért harcolna, újra támad a huszárezred. Egy szakaszvezető odaáll a sebesült kapitány mellé. Verekszik, mint az oroszán, hat kozákokat lelő, hatot, mint veszett kutyát puskatussal ver agyon. Szikrázó szemmel, vért szomjazva, halált osztva verekszik, a míg kapitányát elviheti a kötöző helyre. És ez a szakaszvezető, leányos képű, szelid szabolcsi gyerek, a ki odahaza visszateszi a fészkebe a leesett fecskéfiókot s vasárnap a templomban, könyvből, hangos szóval imádkozik.

Csodálatos a háboru átható ereje! Meggyógyítja a neuraszténiást, egykedvűvé teszi az idegest, izgékonytá tüzelet a flegmatikust s keményszívű, bátor, csaknem kegyetlen hőssé avatja azt, a ki talán megkönnyezte az aszfalton elbukott konflislovat.

— Reméljük, hogy a fiam mégis csak orosz fogásba jutott sebesülten . . . mondta egy komoly, előkelő ur, kedves jó barátunk atyja.

Ha ez a remény nem volna, a rettenetes gyanuval állanának szemben a szülők, hogy hősi fiukat a muszkák közös sirba temették. Ehhez képest nem-e relativ öröm, ha még valamikor van remény a viszontlátásra. Így tágitja a nem kombatánsok érzéseinek mértékét is a háboru. Az a kedves fiu pedig, a főváros társaságának kedvelt tagja, mellén a vitézség külső jelével, utazik valahol Szibéria felé. Egy hangosabb szót nem halottunk tőle, egy durvább, erélyesebb mozdulatra képtelen volt, a sima szalonember udvariasságával tette magát kellemessé mindenkor. És ott Lembergél, később Szinánál, mint huszárkáplár, kemény, csaknem kegyetlenségig elszánt, vakmerő volt s önálló feladatok megoldásánál acélos erélyével tüntette ki magát. Mintha megváltozna ismerőseink, barátaink pszihéje is, a külsejükkel egyszerre.

A mikor ott, a hol a srappell hull, állig felbundázva, ormóttan bagariacsizmában, kiserkedt szakállal, sárosan, piszkosan rójják nap-nap után Galicia vagy Lengyelország mezőit.

Egyik jogakadémiánk tudós tanára nemsokára a háboru kitörése után önként jelentkezett. Elfogadták, azonban, mint nem kiképzett katona, sokáig várhatott volna arra, hogy a harctérre vigyék. Sok fáradozással keresztülvitte, hogy mint tisztiszolga az első transzporttal eljutott a harctérre. Milyen sajtáságos lelki átalakulások vezethették a tudós embert odáig, hogy mintegy megkívánja az ádáz vérontás közvetlen szemlélését s leküzdve intelligenciájának jogos göggyét, a tudományosságával kapcsolatos függetlenség érzését — a sokszor kigunyolt kutyamosó minőségében szolgálja háborus hazáját.

Rejtett értékek jönnek felszínre s különös világításban, tényezőkké emeli őket a háboru. Ki gondolta volna, hogy népünk humora harcok mozgató erejévé lehet s a hadvezetőség hivatalosan reámutat, mikor kitüntet néhány altisztet, a ki jóízű tréfáival tartotta a lelket a fázó, ázó, csüggedő csapatban.

Megesik néha az is, hogy a harctérről igen messzire téved el egy golyó s »telibe« talál egy nemes szívet. A minap történt, hogy az egyik budapesti sebesült kórház főnökasszonyát, nemes hivatása teljesítésében érte a hír, hogy legkedvesebb bátyja, egy vitéz huszárkapitány, muszka golyótól alálva esett el. Hosszu ut az Élet kálváriája. Mennyi erő, önmegtagadás, lelki tusa kellett már ahhoz is, hogy ez a hölgy, a kinek szelid, galamblelkét jól ismertük, elbirja napról-napra a szenvedés, nyomor, kín látását, képes legyen mosolygó arccal, vigasztalva járnai ott, ahol örökké a halál leselkedik. És a háboru megedzi egy gyöngé nő lelkét is annyira, hogy mialatt mások szenvedését enyhíti, visszafojtja, titkon le-törli rejtett könnyeit, a melyeket a maga nagy, kinos szenvedése csalt ki szeme héjjára. Tovább megy, lágy, hűvös kezét ráteszi egy sebesült lázas homlokára s a beteg hálás pillantása meggyógyítja lassan, ápolója beteg szívet.

Nagy erők próbájának korát éljük, a háboru nagy kohójában megacélosodott szívek és lelkek fogják fogadni a szebb jövő derengő hajnalát . . . Ilyesmiket mutat a háboru mikroszkópja.

Szerb emlékek.

Odeszalchi Loránt herceg, cs. és kir. főhadnagy Kodak-géppel készült harcztéri felvételei.

DIVATLEVÉL.

A babakiállítás magán hordta eredetének bélyegét. Nők rendezték nők részére, szeretettel, gyöngéden. Mosoly alá rejtették a szájalom könnyét, derűt és vidámságot varázsoltak arcukra, hogy meg ne lássék a lealázó alamizna. A karcsu komtessek és baronesszek versenyt pajzánkodtak a polgári nádszálkisasszonyokkal, nem láttam sem osztály-, sem korkülönbséget. Még hosszú ruháját is elfeledte valamennyi és biz Isten, úgy állt a sok fürtös bábu kezükben, minha egyenest a gyermekszobából kerültek volna oda.

Utolsó vasárnapi mesedélutánjukon megjelent Augusztia főhercegasszony is, elismerve, méltányolva a rendező hölgyek önzetlen fáradozását.

Sok-sok nő, fiatal és fiatalabb, csoda-e ha akarva, nem akarva, divatrevüt is nyújtottak a szemnek. Nem hivatkozó divatparádét, de hát én Istenem, tehet-e róla az, a ki bájos és ifju, hogy szívünknek jóleső látvány? Hisz az a — sokszor sárral dcbált — divat nem egyéb, mint mindenkor alkalmazkodásunk a külső körülményekhez s a mostani is akkurátusan kimutatja háborus jellegét azzal, hogy dominál az utcai öltözék s az egyszerű, mondhatnám nyáriformájú szalonruha.

Részben a télnek, részben a csendes, melankólikus szezonnak tudandó be, hogy a sötét tónusok dominálnak itt is, ott is. Szeszélyes játéka-e a véletlennek, vagy szimboluma-e a fájdalomba való temetkezésnek a majd bokáig érő tunikaszoknya vagy a kabát, mely nevét is ugyancsak onnan kölcsönzi, a hova a szeretet és részvét szála füz: *polonéz* megszólításra hallgat.

Egyéni impresszióm, hogy leányaink izlésesebbje az, ki e szomorú divat tulhajtásaitól tartózkodik. E nézetemet támogatja oly elsőrendű divatcégünk, mint Árvay. Ugy gondolom, hogy erre a névre való hivatkozással belenyugodhatunk valamennyien, hogy leánykaink kedvesebbek, leányosabbak félhosszu kabátkában, melegfényű, ragyogó arcuk diadalmasan emelkedik ki a

bársony háttérből. Zöld, sötétkék, söt fekete bársony igen hatásos keret. Az öltözék másik fele többnyire dupla alj, izlés szerint egész bársonyból, avagy felerészt vékony, de mindemelllett bolyhos kelméből. Stefánia királyi hercegasszony türkiskék bársony toalettje a tizenhetedikünnepen maga volt az egyszerűség: a tökéletes izlés. Wenckheim Denise grófkisasszony zöld bársonytoalettje pedig az idej szomorú tél egyik legsikerültebb alkotása.

Gróf Ambrózy Lajosné sötétkék, vöröshajtokás polonézét sem hagyhatom említés nélküi. A szépséges Degenfeld grófkisasszony messze, a távoli Rómába került, a diplomácia nemzetközi forgatagában is megőrizte azonban jó magyar szívét. És bár Páris és ennek divatforrásai az idegenek elől el vannak most zárva, s az egész idegenforgalom, főképp az amerikai, Rómának vette útját — a grófné, ki Olaszországban ugyszólván monarchiánk első hölgye, mindenkor Árvaynak budapesti divattermébe tér vissza.

Köpenyről is kellene mondanom egyet s mást. Köpenyről, mely hóban, esőben megvéd, olyanról, mely földig ér s földi az ápolónői vagy hasonló dresszt, és a melybe esténként bujunk. De hideg, hosszú a mondóka, ha szükiben a hely. No de csak még ezt az egyet: a tópszin puha bársonyköpenyt fejedelmi skunkszgallérral. Hol láttam formáját, honnan szedte a tervező eszméjét? Hopp, megvan: orosz katonaköpeny. Bekukkantok: csakugyan ott a francia cimke, ugyszólván történelmi nevezetességü darab, az utolsó ruhanemü, mely hadüzenet előtt francia földről elindult s csodálatos módon még ide vergődött.

Még egy ünnepről akarok megemlékezni: Andrassy Klára grófnő vasárnapi karácsony estéjéről. A bájos grófkisasszony első fellépése a nyilvánosság előtt a szeretet jegyében folyt le s egyik legszebb emléke lesz a legszomorubb év jótékonyági akcióinak.

Br. K. S-né.

A SÖTÉT LONDON.

Où sont les neiges d'antan? Még néhány hónappal ezelőtt London a világáros kápráztató fényében tündökölt. A Hyde Parkon elegáns fogatok gördültek végig, a Rotten Row társaságbeli és divatlapok fényképszeinek kedvelt vadászterületéül szolgált, a City hatalmas gépezete szakadatlanul zakatolt, a dokkok munkáserege pedig éjjel-nappal nyüzsgött a kisebb-nagyobb hajók, emelődaruk, raktárépületek és vasuti kocsik között. S ekkor valahol messze, a világrész másik felében, egy gazfickó fegyvere kettőt szólt. Az angol birodalom westminsteri szeimográfjai rögtön rezegni kezdtek, míg a távoli földrengés morgása egy napon félelmetes dübörgéssé nőtt. London villámgyors változásokon ment keresztül: a háboru első napjaiban az utcákon még a rendesnél is élénkebb sürgés-forgás volt észlelhető, s a városon nagyon is meglátszott az események okozta izgalom. De ez a természetellenes állapot nem tartott sokáig, s mint a lázbetegre a bágyadtság, úgy borult az imént még túlélénk világvárosra a közvetlen veszély tudata. Teszt látszottak ölteni mindazok a rémek, melyekkel lelkiismeretlen agitátorok éveken át ijesztgették a hiszékeny angol nemzetet, a szivekbe befészkelődött a félelem, s míg az emberek erőltetett mosolygással, színlelt nyugodtsággal álltatták egymást, lakóhelyük lassankint azzá vedlett, a minek ma ismerjük: a hallgatás, a félő várakozás, a sötétség városává.

A lassan hömpölygő folyó mellett hatalmas, sötéten a magasba meredő épület. Tornyan az óra sincs többé kivilágítva, csak belsejében, egy magas, felülről megvilágított teremben ömlik el a tompított fény. Nagy fatrónuson parókás férfi ül, előtte, egymással szemben zsufolásig megtelt padsorok. A jobboldal első padja előtt őszhaju, borotváltképű férfi áll. Megnyerő külseje volna, ha szemé mélyéből és szája szögletéből nem villanna ki időnkint az alattomoságig menő ravaszság. Beszédet

mond. Szavaznak, s néhány perccel később megszületett ennek, magát a személyes szabadság legfőbb őrének nevező nemzetnek örökös szégyenfoltja: a »Defence of the Realm Act«, a birodalom védelméről szóló törvény, mely egy csapással véget vet a birtok-, sajtó- és szólás-szabadságnak és egy egész népet, annak minden életnyilvánulását tizennégy lelkiismeretlen ember ügyesen leplezett önkényének szolgáltatja ki.

Kinn, az utcán, minden száz lépésnyire egy-egy, a tetején lefedett lámpa ég. Rendőr- és katonai őrzőjáratok körvonalai mozognak tova a kocsit szélén. A Pall Mall klubjaiban nem ül többé kiki elkülönítve s ujságját olvasva, hanem izgatott embercsoportok vitatkoznak, vagy botránkoznak meg a »német barbárok hajmeresztő kegyetlenségein«. Az Embankment óriás hoteljei üresek, senkinek sincsen kedve bálozni; a foyer rendes látogatóit, a bájos asszonyokat és frakkos urakat hiába keresnek. A Trafalgar-tér legmagasabb épületeiről vastag fénykévék merednek a fekete égbolt felé s időnkint idegesen cikáznak ideoda. A nyugati Londonra, mint valami fojtó, vastag lepel borul a sötétség.

Annál lázasabb munka folyik Fleet Street házaiban. Óriás rotációs gépek zakatolása közben hangyák módjára nyüzsgött itt egy sereg ember, míg fenn, az emeleti szobákban

a legnagyobb sietséggel folyik a munka. Innen kerülnek ki a szemenszedett valótlanágoknak ritka virtuozitással összeállított gyűjteményei, az egykor oly nagy tekintélyű, de az erkölcsi fölény magas pidesztáljáról a vásári kikiáltó pódiumára sülyedt angol sajtó termékei. A Cityre zudult borzasztó csapás már a városrész külsején is meglátszik. Több közismert bank és számos világceg kapui zárva, a tőzsde moraja elült, az Angol Bank előtt összesűrűsödő, hihetetlen mértékű forgalom végzetesen megcsappant. S ha már nappal ilyen a City, este még sokkal inkább kihalt, mint azelőtt, csak a bank őrségét emelték kétszeres létszámra, míg az épületet erős drót-

hálóval akarják megvédeni a német légi járművek bombái ellen.

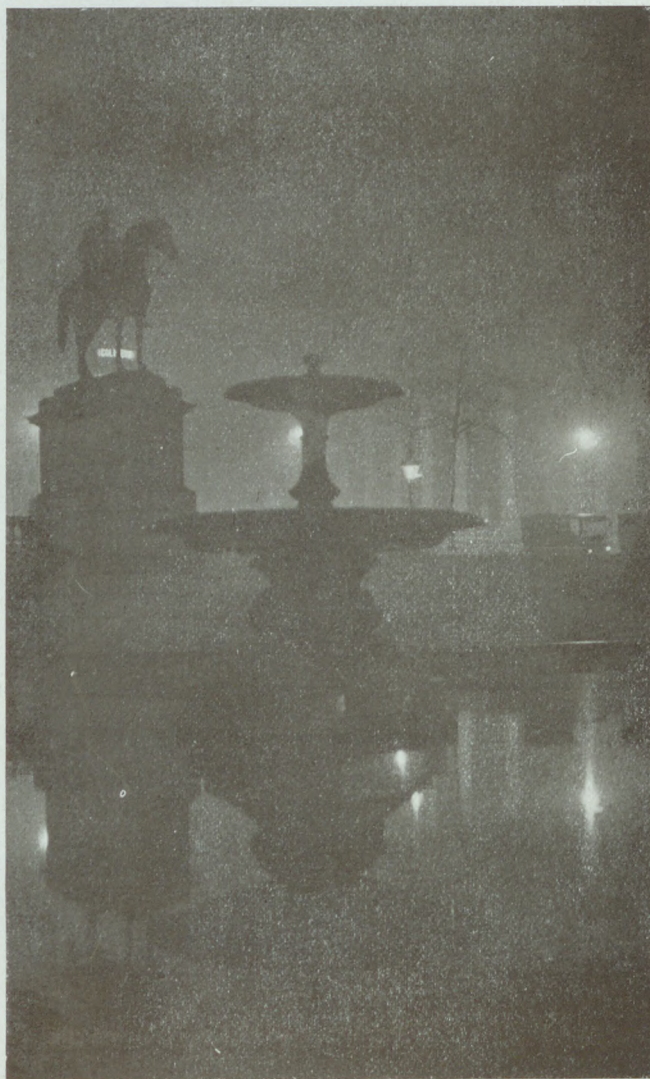
De a mi a nyugati és centrális Londonban a vizgasztalanság nyilvánvaló jele, a város keleti részeire előnyt jelent. Houndsditchben, Whitechapelben, Stepneyben vagy Limehouseban örömmel üdvözölt vendég a sötétség. Aldgate és Whitechapel Road kivilágitott korcsmái előtt ilyenkor tűnnek fel azok a sportsapkás, pulykavörös nyakendős, lerongyolt ruhájú alakok, kik örömmel készek itallal megvendégetni a jámbor idegent, a kit aztán üres zsebekkel talál meg az utszélén. Ezekben a korcsmákban szinte késsel lehetne vágni a levegőt, s ajtónyitáskor valószínűságos füstfelhők szállnak ki az utcára. Odabenn, borzasztó és tulfütött atmoszférában, magas deszkafallal elválasztva, a környékbeli sikátorok lakói, férfiak és nők tolonganak, s rikácsolás, duhaj ének, káromkodás tölti meg a levegőt, künn, a nyirkos, ködös utcán, magára hagyatva hancurozik egy pár kisgyerek, kinek anyja odabenn fogyasztja a whiskyt.

A kínai negyed lakóit nem érdekli ennek az or-

szágnak a sorsa. Az ő életrendjüket még a világháború sem képes megzavarni. Az ópiumbarlangok látogatottsága a régi, csak a négy- és hatpennys éjjeli szállások látogatóinak a száma mutat ijesztő növekedést. Néhány lépéssel odébb, a dokknegyedben érezni meg leginkább

a tétlen csend paradoxikus hatását. Itt, a hol naponta ezerszámra rakodtak be és ki a hajók, a hová az angol világbirodalom éltető erei torkoltak, megdőbbentően hat a csend, a homály, egy birodalom megakadt érverésének hallgatagságában legbeszédesebb bizonyítéka.

S ez a nyomasztó sötétség egyaránt ráült a városra és az emberek lelkére, a hol az öntudat tultengése ideges félelemnek, *ügyük sikere iránti bizalmatlanságnak* adott helyet. Ezért menekülnek a tehetőcs családok vidékre, ezért marad a házában mindenki, ezért történhetik meg az, hogy midőn a metropolisz lakói sápadt arccal tárgyalják Whitby, Scarborough és Hartlepool sorsát, az ország erős, testgyakorlatoktól edzett ifjusága a toborzóhirdetményeket továbbra is úgy olvassa, mintha nem is neki szólna, ezért kell a szigetország lakóit az általános

védkötelezettség behozatalával ijesztgetni. Az átlagos angol higgadt észjárása csak eleinte ragadtatta el magát a perfid kormány és a lelkiismeretlen sajtó tervszerű agitációjától, de most már tudatára ébredt mindannak, a mi személyes és nemzeti biztonságát s jólétét fenyegeti. A németek lángeszű taktikája, mellyel légi és tengeri flottájuk zömét zömét acélos önfegyelmelés segítségével tartogatták a nagy akcióra, természetesen még nagyobb fokúra csigázza az angol közönség ideges félelmét. Végre — egészen indokoltan — közvetlenül maga előtt látja ez az invázió rémét, mellyel éveken át nyugtalanították s melynek segítségével egyre nagyobb fegyverkezésre, egyre dörébb pénzpocséklásra kényszerítették.

Egy angol közmondás szerint »coming events cast their shadow before them«: a bekövetkezendő események előre vetítik árnyékukat. Valóban nagy, véresen komoly és döntő jelentőségű eseménynek kell lennie annak, melynek árnyéka képes erre a gigászi városra néma, rémült várakozással teli sötétséget borítani.

Bing Ede János.

FRANCIÁK ÉS ANGOLOK.

A ki a könyvtárakat bujja, sok érdekes dologra akad. Egyszer gy értékes okmány, másszor valami tanulságos könyv kerül a kezébe, sőt előfordul az is, hogy a csöndes keresés egyhangúságába jóízű humort vegyít egy egyszerű — élclap. Komolyan hiszek annak a közmonásnak, hogy minden tréfának a fele igaz. A humor derüje mellett mélyen bele lehet látni a lélekbe, az egyes emberébe épp úgy, mint a népekébe. Éppen ezért nagyon megörültem a minap a *Rire* egy régi számának, mely annak idején afféle külön kiadás volt, egyedül és kizáróan az angolokkal foglalkozván. Azaz, hogy nem is olyan régi a *Rire*-nek ez a száma: mindössze tizenöt esztendő. Akkor hagyta el a sajtót, a mikor Joubert tábornok ugyancsak rátette a hurkot White generális nyakára s a piros kabátos Tommy-k tekintélye alaposan leszállott Páris előtt. Tizenöt év igazán nem nagy idő. Az ember életében még csak valami, de népek, nemzetek életében nem több egy illanó percnél, a világtörténelemben még annyi se. Azért hát mindenképpen tanulságos lesz átlapozni a *Rire* 1899-iki speciális angol számát.

A címlapon *Jean d'Arc* félig meztelenül, összeégett testtel haldoklik a máglyán. Az orléáni szüzet az angolok elfogták s mert ördögöt sejtettek benne, tűz alá

ítélték és elégették. A kép alatt egy Michelet-idézet magyarázza, hogy a szegény lánynak elébb a ruháit égették el, hogy a nép lássa meztelen testét s azután újra tüzet raktak a hős leány alá.

Egy másik kép: *Az éhség Indiában*. Éhenhaló, kiászott indusok, nők, gyermekek támaszkodnak egy falhoz s egy kövér angol ezredes vastag szivarral a szájában, kezében korbáccsal áll előttük, leánya, a hosszú, csontos misz pedig — lefotografálja az éhezőket.

Fölvonulás. Az üdv hadserege zeneszó mellett, dalolva masirozik. Egy meztelen térdű angol hölgy viszi a lobogót, melyre Angliának mindenféle szégyenletes történetei vannak fölírva: I. Napoleon, III. Napoleon fia, a kit megölték a zuluk és Transzvál. Egy angol pap garmadába hordja a puskaporos ládára rakott bibliákat, mellette egy aranyra vadászó farmer tele zsákkal s föl-vont puskával, mögöttük a pestis és a háttérben a telegráfóznákra fölraggattott — afrikaiak.

Utazás Angliában. Hárman ülnek a kupében. Ingre vetközv, papucsban hever a férfi, füstöl és ujságot olvas. A kupé másik végén egy asszony ezer skatulyával, egy kutyával és egy kölyök krokodílussal. Közben egy német, összeszorulva, ölében tartja táskáját és esernyőjét. Aláírás: *Csak az angol ember tud utazni!*

Irland képe a keresztfán. Angol fegyveres őrzi, éhes gyermekei sirnak a kereszt alatt. Egy másik kereszt áll vele szemben s a fölfeszített Irland így imádkozik: Oly régen kérlek, Istenem, hogy könyörülj rajtam, — vagy talán te is angol vagy?

A milói Vénusz. Egy angol hölgy modellt áll. Hosszu csontjai lógnak, nagy lába, keze formátlanok, arca bárgyun tekint a levegőbe. Aláírás: *Óh, ha a görögök ismerték volna az angol nőt!*

Napoleon Szent Ilona-szigetén. Egy katona őrzi s a szárnyaszegett sas fősóhajt: *Minden népet legyőztem s a legalábbvalónak a foglya vagyok!*

Ilyen élcek tarkítják a *Rire* angol számát. Vannak még különbek, a miket nem lehet ismételni. De ennyi is éppen elég belőlük annak az illusztrálására, milyen őszinte szövetség lehet két olyan nemzet között, mely még tizenöt év előtt is ilyen kutya-macska barátságban volt

HUNGÁRIA

Telefon: 153-98, 2-11, 2-12.

Általános Biztosító Részvénytársaság

Központi irodák:

Budapesten, VII., Károly-körút 3. szám, az intézet székházában.
Részvénytőke 6,000 000. Biztonsági alapok 1913. év végén kb. 22,000.000 K.

Kartellen kívül

Előnyös feltételek és olcsó díjak mellett köt:

Élet-, tűz-, baleset-, szavatosság-, betöréssel elleni-, üveg-, jég- és állatbiztosítást.

egymással. A régi, évezredes gyűlölet dala ez. A franciák és az angolok a római császárság bukása óta ellenségei egymásnak. Már a normannok pusztítottak Angliában s az angolok elfoglalták csaknem az egész Franciaországot.

Verekedtek XIV. Lajos alatt, a napoleoni háborúk korában és irigyei maradtak egymásnak a békében is. Afrikában, Indiában és Kinában mindig versenytársak voltak, a gyűlölet sohasem szűnt meg közöttük. A francia sajtó az újabb korban is fáradságot, kiméletet nem ismerve támadta Angliát, úgy hogy Londonban átok alá akarták vetni a párisi kiállítást.

Gondolkodásmódjuk, érzésükben, izlésükben, szokásaikban, vallásukban és politikájukban ég és föld választja el őket egymástól, — mi hozta hát össze őket most ebben a lehetetlenül torz fegyverbarátságban? Őnzó érdekből fakadó pillanatnyi elmezavar. Moral insanity, — melynek egy nemzet, ha meg akarja verni az Isten, épp úgy ki van téve, mint az ember. Franciák és angolok együtt: vak vezet világtalant a sivatagban. Találhatnak-e valamit? Az angol is aligha, a francia semmiesetre sem. Mert éppen a sivatagról jut eszembe, van a Rire angol számban még egy nagyon találó adoma. Egy hiéna és két holló kapargál a pusztaságban. Arra megy egy zsidó és így szól hozzájuk:

— Gyermekeim, erre angolok jártak, itt nincs mit keresni!

Körmendy Viktor.

HÜTTL TIVADAR

PORCELLÁNGYÁROS ÉS NAGYKERESKEDŐ

CS. ÉS KIR. UDVARI SZÁLLÍTÓ

BUDAPEST
V., DOROTTYA-UTCA 14. SZÁM
SAJÁT PORCELLÁNGYÁRA Ó-BUDÁN.

Oja

KOVALD FEST, TISZTIT.

Gyár és főüzlet: VII., SZÖVETSÉG-U. 35-37.

BUDAPEST

GYŪJTŐTELEPEK A SZÉKESFŐVÁROS MINDEN RÉSZÉBEN,
KÉPVISELETEK A VIDÉK LEGTÖBB VÁROSÁBAN.

Elkán Gyula szücs modellje
(Károly-körut 9.)

CIMKÉPÜNK= HÖZ.

A karácsonyi Madonna azt a gondolatot akarja kifejezni, hogy ebben a viharos esztendőben, a háborus világ felett is újra utrakel a hideg téli alkonyatban a Mi Asszonyunk. És elhozza nekünk szent Fiát és kigyújtja a sok-sok fenyőfán a karácsonyi béke csillagait.

Még nem hozza el a nemzetek békéjét, de a lélek békességét biztosan meghozza annak, a ki igazán kéri. Megértjük belőle, hogy az Isten a legtisztább Asszonynak és isteni Fiának is kinszenvedést szánt, pedig legjobban szerette őket.

Igy mondta el nékem képének gondolatát Szöcsné Szilágyi Piroška. És valóban a Karácsonyi Madonna a lélek békességét hirdeti e vi-

haros esztendő szomorú karácsonyában. Nemcsak szép, főlemelő és igaz, hanem aktuális is.

A képet levelezőlap alakban, részint paszparturába foglalva (darabját 30 fillérért), részint mint csak levelezőlapot (darabját 20 fillérért) a Budapest-Józsefvárosi Katolikus Munkásnőegyesület sokszorosította s a majdan befolyt jövedelemből a Katolikus Karitásztól révén a hadban levő katonák, azok visszamaradt szegénysorsú családtagjaik, és a Budapest-Józsefvárosi Katolikus Munkásnőegyesület napközi otthonának gyermekei részülnek. Azonkívül Szöcsné Szilágyi Piroška ajándékozásából több darab nagyobb kép aranykeretben, darabonként 2 koronáért kerül eladásra. A képek és lapok a következő helyeken kaphatók: A Kath. Karításztól (IV., Ferenciek-tere 7., III. lépcső, II. emelet 8.), Budapest-Józsefvárosi Katolikus Munkásnőegyesületben (VIII., Mária Terézia-tér 7.). Később nagyobb papirkereskedésekben és dr. Szöke Gyulánénál (IV., Papnövelde-utca 1 szám).

Sz. Glattfelder Olga.

László és Fekete

Speciális újdonságok női divathelmékben.

Vidéken lakó úrhölgyeknek készséggel bérmentve küldjük teljes mintagyűjteményünket.

Budapest, IV., Koronaherceg-utca 14-16.
(A fűpostával szemben.) Telefonszám 165-97.

Illatszerek

Piperecikkek

Neruda Nándor

cs. és kir. udvari szállító

Szeptembertől
IV., Kossuth Lajos-utca 10.

Budapest
IV., Kossuth Lajos-utca 7.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Előfizetőinknek, olvasóinknak és minden igaz, jó magyar embernek itthon és a harctéren, jóban, rosszban boldog karácsonyt, Istenben való hitet, jobb jövőbe vetett reményt és egymás iránt való szeretetet kívánunk. Adja a magyarok Istene, hogy mához egy esztendőre egy diadalmas nemzet zavartalan örömben élő fiait köszönthessük olvasóinkban.

M. R. Jolán. Bezdán. Mind a három vers kedves és hangulatos. A közlendők közé soroztuk. — **Érdeklődő.** Bogomér álnév alatt lapunk belső munkatársa, Nádasi Baán Achilles ír.

Meinl
kávé
Meinl Gyula
kávébehozatali r.-t.
postaosztálya
Budapest
IV., Kossuth Lajos-u. 14.

JOSEF FISCHER

cs. és kir. udvari és kamarai szabó

WIEN, I., LOBKOWITZ-PLATZ 1.

Divatterem. Katonai és tábori ruhák. Elegáns utcai öltözékek, látogató-toilettek. Kabátok, szőrmék. Kosztümök 14-17 éves fiatal hölgyek részére. Legujabb szabásu hölgylovaglőöltözékek

Kosztümök a sport minden ágához.

Izléses férfiruhák legfinomabb kiállításban. Szalon-, utcai- és sportöltözékek.

WINKLE NÁNDOR

képkereskedésében
íróasztalra való

fekete képkeretek

n-gy választékban
kaphatók.

o

Váci-utca 2

AMERICAN SHOE
BUDAPEST, IV.

COMPANY LTD.
KIGYÓ-TÉR 1.

V., DOROTTYA-U. 5-7.

ERZSÉBET-KÖRUT 47.

Vagyonkezelés a háboru alatt

A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank közhírré teszi, hogy mindazok vagyonának **kezelését** (kézpénz, értékpapírok, okmányok stb. őrzését és kezelését), kik a háboru folytán ebben önmaguk akadályozva vannak, elvállalta. Az érdekeltek, illetve a háboruba vonultak itthon maradt hozzátartozói evégből a bank **központi intézetéhez** (V. Föld-utca 2. sz.), valamint összes fővárosi és vidéki **fiókjaihoz** fordulhatnak.

A Magy. Kir. Folyam- és Tengerhajózási R.-T.

modern nagy személyszállító hajóin pompás kényelem, kitűnő ellátás és figyelmes kiszolgálás vár az utazó és kiránduló közönségre. Az Alduna természeti szépségekben gazdag, romantikus tájai még szebbek e pompás hajók fedélzetéről, melyeken eleven, vig társaság élvezi a gyönyörű panorámát és szintizta folyami levegőt. Rajtunk áll, hogy e társaság tagjai ne csak idegenek legyenek, hanem mi magyarok is érdeklődjünk, hazánk Isten-áldotta szépségei iránt. Mérsékelt menetdíjak s a budapesti utazási irodákban kapható mérsékelt áru menettéri jegyek (Zimonyig vasutra), melyek a M. F. T. R. termes gőzöseire harminc napig érvényesek, mindenkinek könnyen hozzáférhetővé teszik ezt a szép kirándulást.

(A M. F. T. R. T. Mária Valéria-utca 11.) A „Duna“ című kalauzt kívánatra díjmentesen küldi meg.

Betegápolás

Első magyar orvossebési mű- és köt-szer, orthopédiai és villanygépek gyára.

Fischer Péter és Társa rt.

Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 6
Alapított 1856-ban. — Telefon: 9-58.

Legelső speciálisták Magyarországon

sérvkötők, haskötők, gummiharisnyák, műlábak, műkezek, műfüzők, az összes orthopédiai gépek és **betegápolási cikkek** gyártásában. Legujabb képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Hygenikus cikkekől állandó nagy raktár

ARCO. Déltirol legszebb téli üdülőhelye. — Teljesen pormentes. — A Garda-tó közelében. — Prospektusokat az igazgatóság ingyen küld. Idény október. Május.

Ezüst emlékgyűrű
4 korona.
Arany 50 korona.

ÉKSZEREK
EZÜSTNEMŰEK

órák, iparművészeti ujdonságok kézpénz és angol-rendszerű részletfizetésre is beszerezhető

SÁRGA JÁNOS

cs. és kir. udv. szállítónál **Budapest IV. ker., Kigýó-tér 5. sz.**

Aktuális háborus emléktárgyak, gyűrűk, cigarettatárcák, kézelőgombok, melltűk stb. Képes nagy árjegyzék ingyen.

Augusztai vasyűrűk
bélése arannyal
3 korona.

POLLÁK ALFRÉD

EZÜST ÁRUK GYÁRI RAKTÁRA, BUDAPESTEN
IV. KER., VÁROSHÁZ-UTCA 16. SZ. FÉLEMELET
MENYASSZONYI KELENGYÉK, DISZTÁRGYAK,
VERSENYDIJAK, ALKALMI AJÁNDÉKOK . . .
AZ URI PIKNIKEK ÁLLANDÓ SZÁLLÍTÓJA

CSÁSZ. ÉS KIR. UDVARI SZÁLLÍTÓ HARIS ZEILLINGER ÉS TSA

□□□ A KÉK CSILLAGHOZ □□□

MENYASSZONYI KELENGYÉK, VÁSZON ASZ-
TALNEMŰEK, NŐI- ÉS FÉRFI FEHÉRNEMŰEK
LEGÚJABB MODELLEK SZERINT
BUDAPEST, IV. KER.,
VÁCI-U. 16.

HOTEL STEFÁNIA, ABBÁZIA OSZTRÁK RIVIERA

A legnagyobb igényeknek megfelelően berendezve, egyes szo-
bák és lakosztályok. — Egész éven át nyitva. Kitűnő konyha.

HUBERT J. E.

ELSŐ MAGYAR
PEZSGŐ-GYÁR
POZSONYBAN

GENTRY CLUB

kapható minden nagyobb üzletben

Alapított 1825-ben

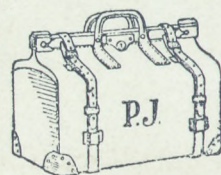
HÖLGYEKNEK LEGJOBBAN AJÁNLJUK A

KRIEGNER-FÉLE

AKÁCIA-SZÉPÍTŐ-

SZEREKET

AKÁCIA-KRÉM 2 K, SZAPPAN 1 K,
POUDER 1 K. — Kapható mindenütt.

PAPEK JÓZSEF

CSÁSZ. ÉS KIR. UDV. SZÁLLÍTÓ
BŐRÖNDÖS ÉS FINOM BŐRÁRU-
GYÁRTÓ
BUDAPEST, VIII., RÁKÓCZI-UT 11.

A BIKSZÁDI VIZ

szerencsés vegyi összetételénél fogva hatásában
felülmúlja a gleichenbergi, emsi, seltersi vi-
zeket. Ideálja a lugos-sós ásványvizeknek
s igazi gyógykincs a szenvedő em-
beriség számára. Idült hurutos
bántalmak, vesekő, angol-
és görvélykór pompá-
san orvosolhatók

Kitűnő asztalviz.

vele.

Kitűnő asztalviz.

Női divat nagyáruház

Fióközletek:

VII., Király-utca 35. sz.

VII., Rákóczi-ut 32. sz.

II., Buda, Fő-utca 52.

Elsner

Budapest

IV. Calvin-tér (Kecskeméti-u. sarok)

IV. ker., Párisi-utca 3. (Korona-herceg-utca sarok)

DIGESTOL

a legtökéletesebb emésztő és étpor
Meggiszteti a gyomorégést stb.
Kapható 1 és 2 koronás doboz-
ban, minden gyógyszerárban.

Postán székküldi:

Turul gyógyszerár, Budapest, VI. Szondi-utca 52

GRAND HOTEL DES PALMES ARCO

Legmelegebb téli üdülőhelye Déli-
Itáliának. Idény október—május. Legszebb
fekvésű szálló. — Minden kényelem.

ALAPITTATOTT
1849. ÉVBEN

ÁRVAY JÁNOS ÉS TÁRSA

BUDAPEST, V., BÉCSI-UTCA 9.

ÁRUOSZTÁLY.

CS. ÉS KIR. UDV.
KERESKEDŐK

MÉRLEGZÁRTÁIG RENDKIVÜLI ÁRLESZÁLLÍTÁS. RUHÁKRA ALKALMAS FEKETE ÉS SZINES
SELYEMSZÖVETEK, DIVATKELMÉK, BOLYHOS ÉS SIMA KELMEK, POSZTÓK, BÁRSONYOK STB.

A Ritz az előkelő társaság szállója.

CSÁSZÁRFÜRDŐ BUDAPESTEN

Nyári és téli gyógyhely. Elsőrangú kényszerű radioaktív gyógyfürdő; modern berendezésű gőzfürdő, kényelmes iszapfürdők, iszapborogatások, uszodák. Török-, kő- és márványfürdők, hőlég-, szénsavas- és villamos vízfürdők. 200 kényelmes lakosztoba, jutányos árak.
 Prospektust ingyen és bérmentve küld az **IGAZGATÓSÁG**

Dr. Szegő Kálmán Szanatoriuma felnőttek és gyermekek számára ABBÁZIÁBAN

Hizlaló erősítő és edző kurák. Egész éven át nyitva.